

Mira Kolar-Dimitrijević
(*Filozofski fakultet – Odsjek za povijest, Sveučilište u Zagrebu*)

PISMA NOVINARA ADOLFA BECKA VINKOVAČKOM ZASTUPNIKU DR. FERDI ŠIŠIĆU (1910.-1911.)

UDK 929 Beck, A.(044):929 Šišić, F.
Primljeno: prosinac 2002.

U Šišićevoj ostavštini u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u skupini XIII/A-77/1-47. nalazi se 47 pisama vinkovačkog novinara Adolfa Becka, koji je više godina surađivao s listom "Vinkovci i okolica - Vinkovci und Umgebung", a od svibnja 1911. je bio i vlasnik i izdavač i urednik tog lista.

Ovaj list je od strane osječkog tiska ocjenjivan mađaronskim, te da je zbog njega čitav kotar "rastrovan i zavarano" što je pripisivano utjecaju Adolfa Becka koji je držao uz Ferdu Šišića, bana Nikolu Tomašića i Tomašićevu Naprednu stranku.¹ Iako nisu očuvana pisma dr. Ferde Šišića Becku ipak su ova pisma izvrstan pokazatelj kako je funkcionirao odnos izabrani narodni poslanik i njegovi izbornici, koji je bio zasnovan na vrlo koristoljubivom odnosu i koji se ponajčešće i prekidao kada je taj odnos prestao. Tako i pisma Adolfa Becka teknu od 3. studenog 1910. nakon što je Šišić izabran 28. listopada 1910. za zastupnika s velikom gustinom da bi se onda prorijedila a kada je Becku stiglo Šišićevo pismo da se više neće kandidirati na izborima 1911. Beck mu je napisao posve kratko pismo, koje se vrlo razlikuje od prethodnih pisama. U Šišićevoj ostavštini nalazi se i jedno Beckovo pismo od 29. studena 1910. pisano nekom Kostu u Osijek gdje se Beck nudi za urednika Pinterovićevo lista "Narodne obrane", budući da je dotadašnji urednik prof. I. K. Švrljuga bio reaktiviran te je opet postao profesor na osječkoj realnoj gimnaziji, a odgovorni urednik je postao A. Kovačević, odnosno nekoliko tjedana kasnije prof. Ljuboje Dlustuš, koji je i predsjednik Kluba hrvatskih književnika u Osijeku ali i član Srpske samostalne stranke. To pismo nije uvršteno u ovu seriju jer nije upućeno Šišiću.² Beckova pisma su izvrstan prikaz prilika u Vinkovcima i na poseban način oslikavaju vinkovačku političku i kulturnu scenu. Ona su utoliko vrijednija što ne posjedujemo niti jedno

¹ Narodna obrana, Osijek, 276, 7. XII. 1911. - Adolf Beck kao urednik mađaronskog lista "Vinkovci i okolica".

² Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Šišić, XIII, A/77-12.

Šišićevo pismo Becku. Pisma su objavljena kako ih je Beck pisao s time da su u uglatim zagradama nadopunjeni manjkajući dijelovi teksta.

1. *Pismo od 3. studenoga 1910. u kojem Beck govori o izbornim kompromisima te da je Šišić za izbore posudio novac od dr. Piškorića.*¹

“Vinkovci, 3. studena 1910.

Velemožni gospodine!

Nadao sam se od Vas vijestima iz naše metropole u prvom redu o općenim našim priikama, a u drugom redu - što me u ovaj čas najviše zanima - o Vašem izboru. Interesiralo bi me svakako kako viši krugovi tumače naš izborni kompromis.² Stvar je naime - kako ja držim - postala tim škakljivijom što je isti slučaj bio u Daruvaru, samo s tom razlikom što su ondje frankovci pomagali.

Kako znate bio sam na bošnjačkom izboru ili bolje reći debaklu. Držim a sa mnom i ovdašnji prijatelji, da bi se pad Ambruša³ i Aranickog⁴ mogao lako izrabiti u korist sporazuma sa tom nesrećnom koalicijom. Neka ova dva gospodina lijepo odstupe a na njihovo mjesto dodju recimo Avakumović⁵ i Krišković.⁶ Vlada i onako ima u svom programu IV. odsjek a taj bi se mogao čisto preputiti koaliciji.⁷ Samo kako bi bio vuk sit a koza cijela.

Piškorić⁸ mi je pripovijedao, da Vam je pomogao a ja bi Vas u Vašem interesu zamolio, da mu taj novac, ako ikako možete, već sutra povratite. Razumije se, da se P. za svoj novac ne boji i da drži stvar čisto diskretnom,

¹ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Ostavština Šišić, XIII, A/77 - pisma Adolfa Becka (dalje: Šišić), pismo broj 1.

² Kompromis Šišića kao vladinovca i Hrvatsko-srpske koalicije koju je zastupao Gustav Gaj koji je odustao u korist Šišića.

³ Dr. Milan Amruš, gradski načelnik Zagreba u dva mandata i u vladi Tomašića povjerenik za bogoštovlje i nastavu.

⁴ Dr. Slavko Aranicki, povjerenik za pravosuđe u vladi bana Pavla Raucha i Nikole Tomašića dok nije bio smijenjen.

⁵ Giga Avakumović izabran 1910. u Irigu kao vladinovac.

⁶ Dr. Vinko Krišković, izabran 1910. u Gospiću na listi Hrvatske sjedinjene samostalne stranke. Bio podban za vrijeme Prvog svjetskog rata.

⁷ Četvrti odsjek Zemaljske vlade bio je gospodarski koji se počeo realizirati za Pavla Raucha a koji je 1911. pod Zvonimirom Žepićem i počeo raditi označavajući istovremeno i popuštanje Mađara u odnosu na Nagodbu koja je sva gospodarska pitanja rezervirala vladi u Pešti.

⁸ Dr. Franjo Piškorić. Sin veleposjednika iz Broda. Bio je zet Slavka Cuvaja koji je od polovice 1909. podban. U Vinkovce je došao 14. svibnja 1908. kao kotarski načelnik i iako je imenovan za tajnika zemaljske vlade bio je upravitelj vinkovačkog kotara za cijelo vrijeme Tomašićevog banovanja.

no Vi ćete me razumjeti.

Još me je P. obavijestio, da Vam je govorio o mojemu listu. Spreman sam i sam doprinjeti koju žrtvu, no žalibože nemam otkuda.⁹ Da mi list uzmogne izlaziti barem dva puta na tjedan moram imati potpore od najmanje 4.000 kruna, da bude opremljen sasama kako treba i više. Molim Vas, da se u interesu stvari za to zauzmete.

A sada jedna lična molba. Meni bi bilo mnogo do toga stalo, da dobijem žurnalističku kartu za željeznicu. To biste mi mogli izraditi.

Nadam se o tome svemu što prije odgovor od Vas. Sradačno Vas pozdravlja odani Vam Dolfa.”

⁹ Adolf Beck (Vinkovci, 1872. - Vinkovci, 9. XI. 1940). Bio je nećak uglednog vinkovačkog trgovca Alberta Becka i vjerojatno mu je on pomogao da preuzme novine “Vinkovci i okolica - Vinkovci und Umgebung” u puno vlasništvo. Mati mu je bila Fany Schwarz. Gimnaziju je završio u Vinkovcima, i od 1899. je novinar “Vinkovačkog tjednika”.

2. *Pismo od 4. studenoga 1910. u kojem Beck piše da pomišlja na napuštanje Vinkovaca jer da kao novinar ne može vezati kraj s krajem.*¹

“Vinkovci, 4. studena 1910.

Velemožni gospodine!

Morao sam ipak reflektirati na onu glupost “Pokreta”, jer sam imao inata sa ovdašnjim mu prijateljima.² To valjda ipak ne će smetati, da saznate za autora te “mudrosti”.

Zahvalan sam Vam što se zauzimate za stvar gdje Blum.³ Akt je otišao županiji pod brojem 16298 na 24. studena.

Nadam se, da će Vam biti pravom moj današnji članak u novinama.

Čudno mi je, da niti ne spominjete stvar glede Narodne Obrane.⁴ Želio

¹ Pismo br. 2.

² “Pokret” je počeo izlaziti 1904. pod imenom “Hrvatski pokret” i bio je list Hrvatske ujedinjene samostalne stranke.

³ Gđa Malvina Blum bila je supruga vinkovačkog liječnika dr. Huga Bluma i dugogodišnja predsjednica Dobrotvornog gospojinskog društva u Vinkovcima koja je svake zime organizirala pučku kuhinju. Društvo je koristilo i kamate Zaklade Đure Srpaka čemu se usprotivio 1909. općinski načelnik Adolf Albrecht pa je Srijemska županija trebala riješiti ovaj spor.

⁴ “Narodnu obranu” pokrenuo je 1902. u Osijeku dr. Dragutin Neumann. Prvi urednik bio je Ivan Lorković. Po odlasku I. K. Švrljuge uredničko mjesto je ostalo prazno dok ga nije popunio Ljuboje Dlustuš.

bih ipak da nešto saznam, jer sam baš jučer dobio jednu krasnu ponudu za Sarajevo. Predpostavljam ipak Osijek makar imao i manjih dohodaka.

U Vinkovcima mi naime ide pod ovakvim prilikama užasno teško tako da jedva podmirujem najnužnije potrebe. Ovako dalje nikako ne mogu. Moje su prilike tako tijesne, da ipak jednom moram pomisliti na moju budućnost. Dosele sam uvijek radio i izlagao se za druge, no evo sam blizu 40-toj, pa ne samo, da nijesam ništa stekao nego sam uvijek passivan.

Iznosim to pred Vas, da uzmognete prosuditi, kako me ne tjera od doma možda kakova lakomislenost.

Neću, da Vas maltretišem s molbama, pa ću tim i završiti, samo Vas molim za pozitivan odgovor, a međjutim Vas srdačno pozdravlja iskreno Vam odani Dolf.

P.S. Škontracija vinkovačke općinske blagajne je dovršena, razmije se, da načelnika Albrechta⁵ ne tereti baš ništa. On je izišao čist kao što smo svi i predmnijevali. Sada naš prijatelj Filip Roth⁶ hoće da uzmakne i da se nekako pomiri sa Albrechtom, no to će mu jedva poći za rukom.”

⁵ Adolf Albrecht bio je vinkovački obrtnik koji je dulje vrijeme bio općinski načelnik Vinkovaca.

⁶ Philip Roth je trgovac vinom i gostioničar.

3. *Pismo od 7. studenoga 1910. u kojem Beck obavještava Šišića da je dijelove njegovog pisma ugradio u svoj novinski članak, a traži od Šišića da intervenira kako bi se i u Vinkovcima smjestila vojska te o nekim drugim stvarima.*¹

“Vinkovci, 7. studena 1910.

Velemožni gospodine!

Čitali ste, nadam se, moj jučerašnji list i razabrali, da sam njeke Vaše izvode iz Vašeg poštovanog lista od 4. ov. mj. u listu upotrebio. Nadam se, da ćete time zadovoljni biti.

Prema našem dogovoru želim s Vama ostati u trajnom kontaktu, što će, bez sumnje, doći dobro Vašoj poziciji za sada i u buduće.

¹ Pismo br. 3.

Ovih dana želi jedna deputacija poći ministru domobranstva glede vojništva.² Članovi su mu: Riesel³, Lehrner⁴ i Čuljat.⁵ Javite mi, molim, kada biste imali vremena, da ih predvedete. To bi se naravno što prije imalo narediti.

Ovih je dana neko anonimno g. Diossyja,⁶ rač/unarskog/ revidenta, koji je za Vas glasovao, **denuncirao kod ministarstva poljodjelstva**, da je bio prilikom jedne pozorišne predstave pijan i da je pravio škandale. Cijela je denuncijacija lažna, ali bi ipak mogla naškoditi, jer je g. Diossy na redu, da bude promaknut. I njemu bi trebalo pomoći?

Možda ugrabite malo vremena, pa mu napišete za naredni ili koji drugi broj **kakav članak**.

Kakovi su izgledi za sporazum ovoga tjedna.⁷ Čini mi se šašavi. Kako mislite onda Vi udesiti svoje ponašanje.

Poslat ću Vam ovih dana molbu na ministra,⁸ pa lijepo molim, da ju sa preporukom otpravite.

Ujedno srdačan Vama pozdrav od vašeg Dolfe.”

² Nakon razvojačenja 1886. ostalo je u Vinkovcima dosta zgrada iz vremena Vojne granice koje su stajale prazne.

³ Rudolf Riesel, veleposjednik u Vinkovcima, županijski zastupnik, predsjednik dobrovoljnog vatrogasnog društva.

⁴ Josip Lehrner, hotelijer, županijski zastupnik.

⁵ Ivan M. Čuljat, predsjednik pjevačkog društva “Reljković”, osnovanog 1901., općinski zastupnik. Povjerenik Matice hrvatske. Bio i jedan od osnivača vinkovačke Hrvatske dioničke banke.

⁶ Dezider Diossy, računarski revident kod Nadšumarskog ureda u Vinkovcima.

⁷ Misli na sporazum bana Tomašića s Koalicijom.

⁸ Beck uporno traži subvenciju odnosno pomoć za list “Vinkovci i okolica”, smatrajući da je obaveza vlade da ga pomogne ako on zastupa njenu politiku.

4. Pismo od 8. studenoga 1910. u kojem se traži da Šišić namiri troškove sale “Slavonija” u kojima se je održala skupština, te da izbor novog upnika Novosela ne će biti sretan za Vinkovce.¹

“Vinkovci, 8. XI. 1910.

Velemožni gospodine!

Po pisanju “Srbobrana” i “Pokreta” sudim, da o sporazumu sa koalicijom teško da će šta biti.

¹ Pismo br. 4.

Danas donosi službeni list imenovanje dra Mate Novosela² za župnika u Vinkovcima. Od tog ne vjerujem, da će biti šta dobra. Dr. Novosel je nepouzdan čovjek, on se je za vrijeme ovih izbora samo pritajio, u istinu je kurjak pod ovčijom kožom. Osim toga je intolerantan - iziraziti antisemita. Bit će svašta š njime. Vlada nije bila srećne ruke kada je njega naimenovala. Medjutim vidjet ćemo.

Svratištar Polak³ od "Slavonije" traži K. 24.- za salu, gdje smo držali skupštinu. K. 12.- za zadnju a K. 12.- za prošlu. Mjesni odbor dakako neće to da namiri, nego prepušta tu slavu Vama. Ja sam bio tako slobodan u ime Vaše obećati platež, pa Vas molim, da mi izvolite priposlati novac.

Možda Vam podje za rukom izraditi mi u uredništvu "Obzora", da mi pošalje list u zamjenu. Meni na moju molbu "Obzor" nije odgovorio.

Nadam se od Vas što prije opširnom izvješću, prema kojemu će mi valjati udesiti pisanje u mjesnom listu i preporučam Vam se sa srdačnim pozdravom Dolfa."

² Mato Novosel, vinkovački župnik, došao nakon dr. Mije Kuhnera.

³ Žiga Pollak, svratištar.

*5. Beckovo pismo od 9. studenoga 1910. gdje se traži od Šišića novac utrošen na izbore i poručuje ga u rješavanju pitanja smještaja vojske u Vinkovcima.*¹

"Vinkovci, 9. 11. 1910.

Velemožni gospodine!

Danas je bio kod mene općinski bilježnik Samojlo Pokrajac iz Mirkovaca i traži K. 35.- na ime izbornog troška mirkovačkih izbornika i veli, da ste mu obećali taj trošak namiriti. Molim Vas, da taj novac izvolite poslati meni ili njemu. Bolje će biti, držim, meni, jer ovdašnja pošta nije baš sasma diskretna.

Molim Vas samo još, da mi izvolite što prije odgovoriti na moje upite glede deputacija a i glede drugih pitanja.

Znate, da su ljudi u njihovim materijalnim interesima vrlo neskrpljeni. Srdačno Vas pozdravlja odani Vam Dolfa."

¹ Pismo br. 5.

6. *Pismo od 12. studenoga 1910. iz kojeg se vidi da je Šišić bio nesamostalan u intervencijama i obavezan mjesnoj organizaciji Tomašičeve stranke naprednjaka da je pita za savjet.*¹

“Vinkovci, 12. studena 1910.

Primio sam Vaše pošt/ovani/ pismo od jučer i doznaku od K. 47.-, koje ću upotrebiti u poznate Vam svrhe.

Sadržaj Vašeg št/ovanog/ pisma uzimam ad notam.

Saznao sam danas, da Vam je pisao neki Stipan Šundor, neka se za njega radi gostioničarske licencije zauzmete i da ste mu već pomoć obrekli. Vašeg ravnanja radi priopćujem Vam, da taj Šundor radi pretrpljene kazni zatvora nema prava glasa, da je kod zadnjih izbora radio proti Vama a za Lombarovića,² da je to čovjek koga u Vinkovcima radi njegovog karaktera slabo ko begeniše, da napokon njegovi interesi u napomenutom poslu kolidiraju sa interesima naskroz našega čovjeka Geze Hercoga,³ koji je čovjek na prvom mjestu ugledan i koji je svoj upliv u korist naše stvari i upotrebio.

Nadam se, da ćete prema ovim informacijama stvar udesiti. Molim Vas samo, da se vazda u ovakovim ličnim interesima **obratiti** u napredak - **kako smo to i dogovorili** - na ovdašnju organizaciju.

Za sada toliko, međjutim Vas srdačno pozdravlja i Vašem skorom dolasku se sa veseljem nada odani Vam Dolf.”

¹ Pismo br. 6.

² Marko Lombarović, bio je općinski načelnik u Otoku i protukandidat Šišiću na listi Čiste stranke prava. Apsolvirao je pravo.

³ Geza Hercog bio je potpredsjednik Društva hoteliera.

7. *Pismo od 15. studenoga 1910. s raznim informacijama i intervencijama te mišljenjem da bi bi bilo dobro da vladinovci pokušaju koalirati s frankovcima.*¹

“Vinkovci, 15. 11. 1910.

Velemožni gospodine!

Meni se još uvijek čini, da će se koalicija iza banovog komunikeja izdanog u “N/arodnim/ N/ovinama/ u ponedjeljak predomisliti, pa se “prilagoditi” prilikama.² Držim, da bi ipak podesnije za prilike cijele zemlje bilo, kad bi koalicija otišla u penziju odnosno onamo kud spada - u opoziciju.

¹ Pismo br. 7.

² 23. studenoga 1910. trebala se održati konferencija saborskih zastupnika i Hrvatsko-srpske koalicije.

Stoga držim, da bi idući izbori mogli uz valjanu organizaciju donijeti samo ploda. Tu bi se dalo uspješno kooperirati sa Franko-furtimašima i nebi bio nikakav malheur kad bi se oni ojačali, dakako na štetu koalicije, koju svakako treba uništiti.

Ivana Grgića ne poznam ja a niti g. tajnik Piškurić. Izvolite mi javiti tko je i odakle je taj mladić.

Ja sam cijeli dan u redakciji od 9 sati ujutro do 12 s/ati/ u podne, a onda od 1/2 2 sata pa do 6 s/ati/ na večer, pa će mi Vaše **telefonske** informacije uvijek dobro doći.

Piškorić je pročitao Vaše zadnje pismo i uzvraća Vam srdačno pozdrave.

Kako stoji šansa za moga čestitoga prijatelja Dra. Bohničeka?³ Ima li izgleda, da postane uskoro ordinarius? Jeste li već s njime razgovarali o tom?

Ovih je dana izišao infaman dopis u "Pokretu". Nišane tamo na profesora Mencina⁴ koji je glasovao za Vas, i na Fulanovića,⁵ a taj je bio u protivnom logoru. Kombiniraju, da mu je autor Joza Ivakić⁶, što ja ipak ne vjerujem, da bi on išao denuncirati svoga kolegu. Molim Vas lijepo, da razjasnite inšpektoru Bosancu⁷ kako je taj dopis upravo bezobrazna laž. Mencin je vrlo čestit profesor, koji svoje dužnosti obavlja bez prigovora a nije ni pijanac ako je veseljak. Htio sam sam da pišem g. Bosancu, pa i g. dru Amrušu, o toj infamiji, no držim, da biste Vi mogli više učiniti.

Veliki Vam je protivnik u Vinkovcima profesor Basler⁸, jedna umišljena veličina a kako kažu slab profesor. Dobro bi bilo kad bi dobio mali dampfer⁹, to bi mogao učiniti inšpektor kad jednom dodjete u Vinkovce. Ne bih nikako htio, da mu se ipak što ozbiljna dogodi.

Medjutim stojte mi zdravo i krepko, srdačno pozdravljen od nas sviju a posebno od iskrenog Vam Dolfé."

³ Dr. Stjepan Bohniček bio je profesor na realnoj gimnaziji u Zagrebu i privatni docent na Fakultetu i u srpnju 1909. je izabran za izvanrednog profesora. Brat mu Julius bio je izvrstan pjevač i profesor u Vinkovcima.

⁴ Prof. Milutin Mencin došao je na vinkovačku gimnaziju iz osječke velike gimnazije. Dobro se uključio u društveni život Vinkovaca.

⁵ Sudbeni pristav Josip Fulanović je više puta bio premještan i za Raucha i za Tomašića. Oženio se je s Dragicom Kopic, kćerkom Matije.

⁶ Joza Ivakić, književnik (Vinkovci, 18. III. 1879. - Zagreb, 7. VIII. 1932.) Završio je u Zagrebu 1902. klasičnu filologiju i slavistiku te je u ovo vrijeme radio u Vinkovcima, surađujući u listu "Svjetlost" a bio je vrlo aktivan u društvenom životu Vinkovaca.

⁷ Županijski školski inspektor dr. Stjepan Bosanac.

⁸ Josip Basler, profesor na gimnaziji.

⁹ "Pritisak", u prenesenom smislu.

8. *Pismo od 16. studenoga 1910. s raznim intervencijama i obavijestima.*¹

“Vinkovci, 16. studena 1910.

Velemožni gospodine!

Pisao sam Vam jučer i napeto iščekujem kako će se stvari danas razviti. Nadam se potpunom preokretu in melio.² Ta jedna naša zemlja trpi najviše poradi nevjere njezinih ponajboljih sinova.

Šaljem Vam danas molbu na ministra poradi karte sa ponovnom molbom da ju preporučite ako Vam je iole možno osobno.³

Medjutim sam saznao tko je Ivan Grgić. Rodjeni je Vinkovčanin, tu je maturirao. Sve informacije o njemu glase izvrsno. Možete ga mirne duše preporučiti.

Hoće li biti šta od moje subvencije? Sada bih mogao puno pomoći, kad bi mi bila najmanja sredstva pri ruci. Molim, da me poduprete, držim, da se nećete zauzeti za nevrijednoga.

Čestiti Mencin desperatan je radi onoga infamnog članka u “Pokretu”. Budite dobri, pa mi javite kako i što misle o tom njegovu predpostavljeni, da ga umirim.

Kada će stići ban u Zagreb? Šta je sa čika Amrušem? Zar još uvijek nepomično sjedi na vladinom fotelju? Nadam se, da će se ipak jednom i on maknuti u mir.

Srdačan Vam pozdrav od svih nas a napose od iskreno Vam odanog Dolfe.”

¹ Pismo br. 8.

² U bolje, lat.

³ Beck je vrlo uporan u traženju besplatne željezničarske karte kakvu su imali narodni zastupnici i neki novinari.

9. *Pismo od 20. studenoga 1910. uoči saborskog zasjedanja 22. studenoga. Očekuje se dolazak dr. Šišića u Vinkovce.*¹

“Vinkovci, 20. XI. 1910.

Velemožni gospodine!

Vašu poštovanu epistolu² od 18. ov. primio sam tek danas, pa stoga nije sam mogao upotrebiti Vaše svakako aktuelne navode za moj uvodnik.

¹ Pismo br. 9.

² Pismo, lat.

Medjutim sam ga napisao sam i dosta slično pisanju N/arodnih/ N/ovina/ i Vašem mišljenju. Mislim, da sam dobro napisao, jer se u glavnom pokriva-
mo.

Mencinu ću priopćiti što mi pisaste, on će se bez sumnje veseliti.

Ja ću Vas svakako 22. čekati u mojoj redakciji, pa Vas lijepo molim, da mi telefonom priopćite tečaj Sabora.³

Hvala Vam lijepa na zauzimanju strpit ću se.

Idućega tjedna mislim napisati “fulminantni”⁴ članak, gdje pozivljam u slogu sve Hrvate i Srbe.⁵ Ako mi tu što možete pomoći bit ću Vam neizmjer-
no zahvalan.

Ostajte mi zdravo! Srdačno Vas pozdravlja iskreno Vam odani Dolf.

³ Sjednica Sabora je zakazana za 11. studenoga 1910.

⁴ “Vatreni”, lat.

⁵ Taj članak se zove “O položaju” (Vinkovci i okolica, br. 48, 27. XI.).

*10. Pismo od 21. studenoga 1910. u kojem je Šišić obaviješten kako se kotarski načelnik dr. Franjo Piškorić našao zbog Srba u vrlo nezgodnoj situaciji.*¹

“Vinkovci, am 21. Novembr 1910.

Velemožni gospodine!

Ovaj čas dolazim od g. tajnika Piškorića, koji mi je pripovijedao ovo: Prije nekoliko dana sjedio je Piškorić sa šumarskim savjetnikom g. Bokorom² i nadšumarom g. Horvathom³ kod “Lehrnera” pri čašici vina. (Kod pokrajnog jednog stola sjedio sam i ja). Toga dana bila je njeka skupština (doprinosbena rasprava za gradnju savskog nasipa)⁴ pa su gospoda bila malo bolje volje. Piškorić je tu dosta glasno izrazio svoj prezir prema “Ciganima”, aludirajući na prošle izbore (nazdravlja je baš Anastazijeвиću)⁵ no govorio je općenito, tako da iz njegovih riječi nije mogao nitko povući na se kakovu uvrijeđu. Ipak su Srbi (poimence Nikola Janković)⁶ protegli to na sebe i nači-

¹ Pismo br. 10.

² Rudolf Bokor.

³ Aladar Horvath.

⁴ Gradi se nasip od Gunje do Mitrovice.

⁵ Mišo Anastazijević, vinkovački odvjetnik od 1898., a 1911-1916. i izabrani županijski zastupnik. Općinski vijećnik.

⁶ Nikola Janković, veleposjednik, županijski zastupnik, podpredsjednik vinkovačke podružnice Slavonskog gospodarskog društva i ugledni privrenik. Član Koalicije.

nili cijelu srpsku aferu. Jučer su imali u povodu toga pouzdanu skupštinu. (Veselinović⁷ nije bio na njoj a ni Anastasijević) Na toj su skupštini (imali smo i mi tamo svoje ljude) poslije raznih predloga zaključili, da će se danas odputiti tajniku Piškoriću deputacija, kojoj su članovi tajnik Čuić,⁸ proto Gjurić,⁹ Joco Georgijević,¹⁰ Kosta Theodorović,¹¹ dr. Stanišić,¹² da traže od njega razjašnjenje i da to razjašnjenje ima doći u vinkovačke novine. Piškorić je spreman dočekati deputaciju, reći će joj, da nije mislio vrijedjati nikoga pa ni Srbe, ali da neće dati nikakove izjave u novinama. Tako smo se dogovorili. Ne budu li na to pristali pušta im Piškorić na volju neka ga tuže. Šta će se iz toga dalje razviti to dakako ne znamo.

Po tom vidite, da su gospoda Srbi, koje ja nikako ne mogu progutati, postali tako drzoviti, da se to već podnijeti ne može.

Oni bi silom, da nam maknu Piškorića, a što on za nas vrijedi nije valjda do potrebe da Vam tumačim. Osim toga je i u cijelom kotaru obljubljen. Toga čovjeka hoće da nam maknu.

Toliko Vam za sada javljam a na Vama je da spriječiti u koliko možete sve te makinacije. Srdačno Vas pozdravlje od odanog Vam Dolfe.”

⁷ Aleksander Veselinović, veleposjednik i najjači porezovnik u Vinkovcima. Županijski zastupnik.

⁸ Umirovljeni županijski tajnik.

⁹ Uroš Gjurić, proto.

¹⁰ Joco Georgijević, veleposjednik.

¹¹ Kosta Theodorović, trgovac, zastupnik Haggenuerove pivovare.

¹² Dr. Paja Stanišić, predsjednik Srpske zanatlijske i ratarske kreditne zadruge, osnovane 1909.

*11. Pismo od 28. studenoga 1910. u kojem se izražava zabrinutost hoće li Hrvatski sabor moći funkcionirati i kako će se razvijati stranački međuođnosi.*¹

“Vinkovci, 28. studena 1910.

Velemožni gospodine!

Čekamo Vas u subotu u večer, ali Vas žalibože ne dočekasmo. Razloga Vašem izbivanju ne saznasmo, mora da su vrlo važni. Bilo nas je brojno sakupljeno.²

¹ Pismo br. 11.

² Šišić je trebao 26. studenoga predvoditi vinkovačku delegaciju velikom županu radi odcjepljenja Novih Jankovaca od Mirkovaca.

U današnjoj “Svjetlosti”, nadamo se da ju primete, izašla su dva članka, koji se tiču Vas: 1. Članak Abaffyjev³ i 2. Poruka dru Šišiću.⁴

Kako saznajemo sprema se protiv dra Tomašića veliko iznenadjenje. Do nas je doprla verzija, da će se koalicionaši složiti sa franko-furtimašima i izabrati u delegaciju samo koalicionaše i nijednoga od Vas.⁵ Bit će, da ste to saznali i Vi. volio bih, da me o tom što prije obavijestite. Ovaj govor ministra predsjednika⁶ strašno je pokvario situaciju i meni se sve čini, da je to ipak učinjeno sa nekom namjerom. Jeste li i Vi otišli u Peštu? Tamo ćete dakako sve bolje saznati. Drago bi mi dakako bilo, da se tamo propitate i meni javite.

Za sada Vam se preporučam kao Vaš odani Adolf Beck”

³ Nikola Abaffy, evangelički svećenik u Neudorfu.

⁴ “Svjetlost”, 48, 27. XI. 1910.

⁵ Misli na delegaciju na zajedničkom saboru u Budimpešti.

⁶ Dragutin Khuen Hedervary.

12. Beckovo pismo od 29. studenoga 1910. u kojem se intervenira radi kamata zaklade Gjure Srpaka u korist Pučke kuhinje vinkovačkog Gospojinskog društva.¹

“Vinkovci, 29. studena 1910.

“Velemožni gospodine!

Evo me i opet! Danas me je pozvala gdja Dr. Blum k sebi, da me zamoli za jednu stvar općenog interesa, za koju bi se Vi imali zauzeti. Jedan Vinkovčanin imenom Gjure Srpak ostavio je oporučno jednu zakladu, čije kamate se imafu trošiti u korist pučke kuhinje. U Vinkovcima ustrojilo je opće gospojinsko društvo, kojoj je gdja Dr. Blum predsjednica već dvadeset godina, pučku kuhinju, gdje podhranjuje već nekoliko godina tečajem zime sirotinju. Gosp. društvo zatražilo je neka mu se izruče kamati iz ostavine Srpak. Gosp. društvo primalo je njeko vrijeme kamate, a kada je došao za načelnika Albrecht, on je - znate kako je tvrdoglav - uskratio kamate. Ima jedno rješenje vlade pod br. 58309/1902. od 7. stud/enog/ u kojem vlada riješava to pitanje u korist gosp/ojinskog/ društva, ali kaže, da se u smislu zakladateljeve posljednje volje, imaju kamati davati onom društvu, koje **neprekidno** podržava pučku kuhinju. Načelnik se drži te riječi neprekidno, pa ne da kamata, jer, veli, da g. dr. Blum samo **zimi** podržaje pučku kuhinju.

¹ Pismo br. 13 i 13 a.

Ovo je čisto stvar načelnikove tvrdoglavosti. Ne stoji da tu nema neprekidnog djelovanja, jer onda ne bi n.pr. ni mensa academica² neprekidno djelovala. Bilo bi dobro da se ta stvar povoljno riješi. Bit ću Vam zahvalan ja, gdje dr. Blum a sigurno i sirotinja.

Ovu Vam molbu osobito stavljam na srce. Nadam se, da ste čili i zdravo prispjeli.

Kako danas čitam u "N/arodne/ N/ovine/" dati će naši delegati jednu "platoničku" izjavu. Ne će si da pokvare stvar u Pešti. Ala ćemo po njima.

Danas kada sam si stvar sa "Narodnom Obranom" dobro promislilo čvršći sam u nakani da se primim uredništva, ako naime mislite, da u mene ima dovoljno sprema. Ja držim, neprecijenjući se nimalo, da bih tamo mogao za stvar³ više poraditi nego tu, da bih bio kadar podignuti N/arodnu/ O/branu/ na viši stepen. Za Vinkovce se pako ne bojte. Mogu ja lako i tu raditi u korist Vašu a i list iz Osijeka redigirati.

Nadam se od Vas u tom poslu što prije odgovora, jer se moram spremati za preselenje.

Srdačan Vam pozdrav od odanog Vam Dolfe."

² Mensa academica organizirana je u svim većim studentskim središtima za prehranu studenata ali nije radila ljeti.

³ Misli za suradnju vladinovača s dijelovima opozicije.

*13. Beckovo pismo od 1. prosinca 1910. s razmišljanjima kako će se razvijati odnosi u Saboru.*¹

"Vinkovci, 1. prosinca 1910.

Velemožni gospodine!

Vijesti, koje danas čitam u peštanskom jednom listu uznemiruju me. Tamo među ostalim stoji, da će se sabor sastati na 5. prosinca, da će ban ondje razviti svoj program i zatražiti idemnitet,² pa ako ga nadglasa sabor, da će iz toga povući konzekvencije.

Iz dosadašnjih vijesti hrvatskih novina opet vidim da će ban u saboru podleći t.j. da će većina hrvatskoga sabora biti proti banu, pa će ban lako u saboru doživjeti otvoreni **fiasko**. Meni se čini, da je to vrlo riskantna stvar, tomu se ban nebi smio izvrgnuti. To je međjutim gotova stvar, pa se već

¹ Pismo br. 14.

² Izjava povjerenja vladi.

popraviti neda. Pitanje je sada samo to hoće li ban biti u istinu imenovan komesarom ili u izbore. Držim, da bi bilo puno podesnije, da ban postane komesarom. Sada zimi ići u izbore vrlo je teška stvar. Ne bi bilo dobro ići u izbore ni u proljeće. Jesen, najbolje mjesec studeni, bila bi najpodesnija. - Sada smo u vanzakonskom stanju, a kako bi bilo da se činovnicima uskrate beriva, barem onako za probu? Mislim, da bi ciknuli kao guja u procjepu. Naši se koalicijonaši jako hruste, kuraže se i puni su samopouzdanja, kažu nam, da smo se mi “essekeri”³ jako prevarili.

Vi niste bili u Pešti? Hoćete li u opće ići? Možda bi bilo zgodnije, da u opće ne idete?⁴

Rad sam znati, što Vi o svemu tomu sudite.

Kako je sa “Narodnom Obranom”?⁵

Medjutim, da ste mi zdravo! Pozdravlja Vas srdačno odani Vam Dolfa Beck.”

³ “Essegeri” na čelu s Neumanom bili su za suradnju s vladom.

⁴ Šišić je imao problema s potvrdom svog mandata zbog prijave da izbori nisu pravovaljani zbog odustajanja Gustava Gaja od izbora.

⁵ Iz prethodnog pisma vidi se da je Beck mislio da je njegovo postavljenje za urednika “Narodne obrane” gotova stvar. Međutim nikada nije postao urednik tog Neumanovog i Pinterovićeve lista.

*14. Beckovo pismo od 7. prosinca 1910. u kojem je još uvijek u dvojbi hoće li odseliti u Osijek, te opisuje kako je prihvaćeno odvajanje Jankovaca od Mirkovaca, odnosno pripajanje Jarmine vinkovačkom kotaru, a ujedno ocrtava političko raspoloženje u Vinkovcima.*¹

“Vinkovci, 7. prosinca 1910.

Velemožni gospodine!

Dobro dakle, pričekat ću još koji dan. Razložio sam Vam već u zadnjem pismu, da bih morao postarati se za moju budućnost. Dakako da bih najradje ostao u Vinkovcima, no to bih mogao samo onda kada bi me otkalegod zapala potpora - subvencija.!?

Molim Vas lijepo, da izvolite, kad podjete u Peštu isposlovati mi kartu bez obzira na N/arodnu/ O/branu/, jer se dotle neće to pitanje riješiti, a ja se lako mogu poslužiti kartom, kad ju jedanputa imadem.

¹ Pismo br. 15.

Poznato Vam je pitanje vinkovačkoga tramwaya. Ministarstvo odnosno željeznička uprava ne dozvoljava poduzeću, da tračnice povuče čak do rampe magazina, a to je velika šteta za poduzetnika (našega Karla Grunfelda). Možda Vam podje za rukom ishoditi ovomu poduzeću tu dozvolu.

Jankovčani dobili su što su tražili, bojim se, da će se još kajati.² Sa Jarminom smo puno dobili.³

“Svjetlost” ću tužiti, ali se u listu neću na tu infamiju obazirati.

O “Pokretu” raspitat ću se. Možda će Mencin znati iznaći toga famoznoga dopisnika.

Ovdje se još ne zna za sjegurno kada će biti inštaliran novi župnik.⁴

Nadam se, da ćete me do subote u jutro izvijestiti, ako šta bude novoga.

Medjutim srdačan pozdrav od odanog Vam Dolfa.”

² Odvajanje Jankovaca od Mirkovaca. Mirkovci su materijalno bili bogatiji.

³ Jarmina je pripojena vinkovačkoj općini.

⁴ Župnik Mato Novosel je umirovljen.

15. Beckovo pismo od 9. prosinca 1910. sa zahtjevima da Šišić intervenira u izgradnji pruge Našice - Vinkovci, te u imenovanju prof. Dragana Poljugana i unapređenju sudskog pristava Eduarda □alca.¹

“Vinkovci, 9. 12. 1910.

Velemožni gospodine!

Bit će, da Vam nije izmaklo, kako se sada nedavno lancirala u našim novinama vijest, da će se graditi željeznica Našice - Djakovo, a znate, da se mi Vinkovčani interesiramo za prugu Našice - Viškovec - Vinkovci.² Slobodan sam upozoriti Vas na tu stvar. Možda Vam - kad budete u Pešti - podje za rukom navrnuti stazu ovamo, možda i nadjete prijatelja, koji će koncesiju Vama namijeniti. Svakako, lijepo molim, da tu stvar izbliže tamo kod “gromovnika” promotrite i meni javite.

Sada dolazi jedna, kojom Vam se pruža prilika, da se na “plemeniti” način osvetite: Dr. Edo Žalac, sudbeni/ pristav, istina koalicionaš, ali vrlo dobar mladac ima sada uskoro da avanzira. No es hat einen Hacken.³ Radi

¹ Pismo br. 16.

² Ova pruga nije nikada izgrađena.

³ No to ima jednu zapreku, njem.

neke trice došao je pod istragu, koja ne može imati za njega nikakvih posljedica, no ipak može biti malera.⁴ Za Vas je lako potruditi se k vladi, pa stvar navrnuti u njegovu korist. Učinite to, pa ćete duši mjesta uhvatiti.

Još jedna skromna željica: Dragan Poljugan,⁵ namjesni učitelj na gimnaziji, naš čovjek, svake hvale vrijedan mladenac, čeka već više od godinu dana na naimenovanje. Dajte gurnite toga Amruša neka ga unapredi. Taj to bez sumnje zaslužuje.

Nadam se Vašem pismu sutra, a međutim Vas srdačno pozdravlja Vaš odani Dolf.

⁴ Zle sreće, njem.

⁵ Prof. Poljugan je došao u Vinkovce iz Zagreba u kolovozu 1910.

16. Beckovo pismo od 12. prosinca 1910. u kojem opisuje prilike u Vinkovcima kao "tihe". Zahvaljuje na obavljenim intervencijama za dr. Žalca i prof. Poljugana i objavljuje da se ne želi više boriti za uredništvo "Narodne obrane".¹

"Vinkovci, 12. XII. 1910.

Velemožni gospodine!

Nadam se, da ste već ozdravili, ako niste, želim iskreno, da se to zbude što prije.

Glede "Narodne/ O/brane" moram Vam reći, da mi se neda ići nikoga ni za što moljakati. Ja ipak držim nešto do sebe, pa mislim, da urednik jednoga lista ipak nije sasvim jednak jednomu trgovačkom činovniku. Ići ću u Osijek samo onda, ako me pozovu. Meni g. dr. Pinterović² nije pisao ništa. Stoga držim, da biste, ako u opće mislite, da sam za to mjesto sposoban, mogli Vi učiniti prvi korak. Barem pitati dra Pinterovića kako stvar danas stoji.

Zahvaljujem Vam na trudu glede karte.

Za tramvaj nije nužno, da se sada brigade, jer će gospoda sami svoje učiniti, ako budu trebali Vaše pomoći obratit će se na Vas.

Hvala Vam za dra Žalca isto i za Poljugana.

¹ Pismo br. 17.

² Dr. Ante Pinterović je preko Hrvatske dioničke tiskare upravljao listom. No uredništvo je preuzeo A. Kovačević, a onda Ljuboje Dlustuš.

Politični poslovi svakim su danom zamršeniji. Čini se, da će dr. Tomašiću rabota ogaditi i da će baciti sve k vrugu. A šta ćemo onda mi? Narodna Obrana drži se sada nekako vrlo čudno. Izgledje kao da se rezerviraju.³

G. tajniku reći ću ja za Vašu molbu.⁴

U Vinkovcima je sada raspoloženje vrlo mirno. Ni glasa čut - ni stvora vidjet nije!

Do skorog vidjenja u Vinkovcima. Srdačan Vam pozdrav od odanog Vam Dolfe.”

³ Promjena urednika se odmah odrazila na pisanju “Narodne obrane”.

⁴ Budući da nemamo Šišićevo pismo ne znamo o kakvoj se molbi radi, no očito je Šišić napisao Becku da je povoljno riješio sve njegove molbe, iako su rješenja stizala sporo ili nikako.

17. Beckovo pismo od 16. prosinca 1910. u kojem se □ali što mu dr. Ante Pinterović ne odgovara na njegovu molbu za uredništvo “Narodne obrane”, te da je politička situacija zbog podjele pravaša na dvije struje vrlo teška.¹

“Vinkovci, 16. prosinca 1910.

Velemožni gospodine!

Pisao sam g. dr. A. Pinteroviću, odgovora nijesam dobio.

Kako vidim današnja je politička situacija upravo zdvojna.

Kad bude sabor saborisao onda molim da me izvijestite makar i telefonski koji puta da znamo kako teku stvari. Ne daj nam Bože izbora. Bit ćemo užasno potučeni, jer će nam sada “**pravaši**” i jedne i druge dlake biti užasno opasni.² Kako će to izgledati u saboru?

Onaj interpelant Bathyany³ opet je napravia zla tim više što mu Khuen nije odgovorio kako treba. Baš su bezobrazni ti Magjari!

Zdravstvujte! Pozdravlja Vas Vaš odani Dolfa.

Kako zdravlje?”

¹ Pismo br. 18.

² Došlo je do podjele Čiste stranke prava na dvije frakcije.

³ Knez Theodor Batthyany.

18. *Beckovo pismo, 21. prosinca 1910. s mišljenjem da bi vladinovci trebali paktirati s pravašima. Govori o teškoćama novinarskog posla koje je jako stresno zbog neistinitih napisa, a misli i da Šišićev izbor u Odbor za bogoštovlje i nastavu nije baš jako sretan.*¹

“Vinkovci, 21. prosinca 1910.

Velemožni gospodine!

Primio sam Vaše poštovano pismo od 19. ov. mj. i zahvaljujem Vam najsrdačnije na preporuci i kod ministra Hieronymia² i kod dra Neumana³ pa se nadam riješenju u dogledno vrijeme.

Koliko se razabire iz nov/inskih/ vijesti vrlo je malo izgleda, da će sabor funkcionirati.

Danas je bio kod mene parok Trifun Bugarski,⁴ pa mi je izjavio, da oni zapisi u “Srbobranu” i “Svjetlosti” o njemu nijesu istiniti. On da nije nikomu ništa rekao proti Vama. Ja ću to iznijeti u narednom broju.

Njekako ste dospjeli u nezgodan odsjek,⁵ pa se bojim, da Vas neće verificirati. Svakako Vas molim, da mi se javite.

U našem je kotaru za sada /struktura/ politički nepromijenjena. Ja nisam nigdje pisao o porastu pravaša, koga ni nema. Ovih dana razgovarao sam sa Leichtom⁶ i Lombarovićem, pa mi se potužiše na tajnika Piškorića, jer da ih “gnjete”. Razgovarat ću s njima o tom, da saznam šta je na stvari.

Idućih izbora morat ćemo svakako učiniti kompromis sa frankovcima, ne samo u našem kotaru nego i drugdje, pa ćete vidjeti, da će nam poći za rukom razbiti Koaliciju. O tom bi valjalo uvjeriti bana. Meni se njegovo popuštanje prama njima nikako ne sviđa. Dobro im je rekao jučer Radić.⁷ Srbi su vrlo mnogo skrivili našoj nedaći u Pešti i u zemlji.

Ovdje se uzrujavaju radi progona činovnika u Varaždinu. Ovakove stvari samo štetno djeluju. Koristi otud nikakove.

¹ Pismo br.19.

² Karlo Hieronymi, ministar trgovine od 17. I. 1910. Bio je ministar u tom resoru za Tisze 1903.-1905. i opet sada u Khuenovoj vladi do smrti u svibnju 1911.

³ Dr. Dragutin Neuman, osječki političar koji je izabran krajem 1910. i za predsjednika Hrvatskog sabora, ali je već u travnju 1911. umro. Molba se izgleda odnosi ili na uredništvo “Narodne obrane” ili na subvenciju za novine “Vinkovci i okolica”.

⁴ Mitrovački paroh.

⁵ Dr. Ferdo Šišić postavljen je na čelo Odbora za bogoštovlje i nastavu.

⁶ Stjepan Leicht, zemljomjernik.

⁷ Misli se vjerojatno na govor Antuna Radića jer je Hrvatska pučka seljačka stranka s 8 mandata bila dosta jaka.

Kako to, da sada u Pešti niko ne govori o bankovnom privilegiju. Bankovno pitanje za nas je u Hrvatskoj životno pitanje. Hrvati treba da podupiru svim silama zajedničku banku.⁸

Tužio sam, kako znate "Svjetlost" odnosno predao sam stvar dru. Pinteroviću, pa nikad ništa. Ovdje mi se već rugaju.

Jeste li se šta propitali za željeznicu Našice - Viškovci - Vinkovci?

Kako s Vašim zdravljem? Čuvajte se za boga!

Srdačno Vas pozdravlja iskreno odani Dolfa."

⁸ Mađari su vršili intenzivan pritisak na Beč da dobiju svoju posebnu banku, a pitanje hrvatske narodne banke postavila je i hrvatska delegacija.

19. Pismo od 22. prosinca 1910. u kojem Beck izražava sumnju da će Šišćev mandat u Saboru biti verificiran, i kritizira politiku bana Tomašića što ne koalira s frankovcima.¹

"Vinkovci, 22. prosinca 1910.

Velemožni gospodine!

Ono čega sam se bojao uzsljedilo je. Vaš je izbor osporen i kako stvari stoje nema izgleda, da će ga sabor verificirati. Interesirani su tu i frankovci i Koalicija, premda su baš koalicionaši ovakav ispad predlagali. Ako zadjemo sada u izbore bit će zla. G. Piškorić neće se moći toliko izlagati kao što je to bilo jesenas. Neda se tajiti on je ozlovoljen, jer su mu kod vlade odbili namirenje troškova.

Ban sada previše popušta koaliciji a načinio si je frankovce za neprijatelje. To će se bez sumnje na nama u Vinkovcima osvetiti. Ovamošnji frankovci složiti će se sa koalicionašima proti nama i mi smo frigani. Svakako bit će vraškog okršaja. Tu bismo jedino mogli operirati s novcem a toga u Vas - žalibože - slabo ima. Osim toga zlo će biti ako budu izbori zimi. Ni vrag se neće sada po našimi drumovima voziti.

U ostalom pričekat ćemo što bude sabor rekao, premda se mnogo ne uzdajem. Ovdje vrlo napeto iščekuju riješenje sabora.

Želim Vam srećan Božić i pozdravljam Vas prijateljski vaš iskreni Dolfa.

P.S. Ne bi bilo zgoroga maknuti iz Vinkovaca Jozu Ivakića. On je, čini mi se, spreman i na vlastite troškove otići u Zagreb.² Možda Vam to podje za rukom!"

¹ Pismo br. 20.

² Prilikom premještanja vlada je plaćala selidbene troškove.

20. *Beckovo pismo od 29. prosinca 1910. u kojem se prognozira burna scena. Piše se o pruži Našice - Vinkovci, te □ali što je tu□io vinkovačku "Svjetlost" za uvredu časti.*¹

“Vinkovci, 29. 12. 1910.

Velemožni gospodine!

I ja sam prije za generalne nego li za naknadne izbore. Kod potonjih je agitacija isprvo užasna, jer Vam onda dodju svi zastupnici, da korteširaju.

Ako me svi predznaci ne varaju morat će doći do raznih secesija iz Koalicije.

U prilogu primete prepise predloga, koje iznosi prema mojim sastavcima naš komorski zastupnik g. Jakob Spitzer² u današnjoj sjednici Komore. “Drau”³ će po svoj prilici donijeti cijeli izvještaj kao što to obično barem čini. Tu ćete sada sve što mi želimo imati i prema tomu svoje udesiti. Spitzer daka-ko mora pri tom nešta zaslužiti. To ću ja već udesiti sa Koncijonarima.⁴

“N/ardna/ O/brana/, na me i ne misli, barem do danas ne primih ni riječi.

Čudno mi je mišljenje dra Pinterovića o onoj mojoj tužbi, jer su me svi vinkovački pravnici, pa i sami koalicijonaši svjetovali neka tužim.⁵

Željezničku kartu nijesam dobio do danas. Odnio vrag tu našu braću Magjare!

Ne će mi ništa izmaknuti, jer hvala Bogu imam zdrave i oči i uši.

Ugodili biste mi strašno, da mi napišete kakav sastavak za ovodnik, jer sam sada koncem godine zaposlen, da ne mogu dahnuti.

U ostalom zdravstvujte. Srećnu novu godinu želim Vama i poštovanoj Vam obitelji Vaš odani Dolf.”

¹ Pismo br. 21.

² Jakob Spitzer bio je ugledni vinkovački trgovac i član osječke Trgovačko-obrtničke komore gdje je zastupao vinkovačko područje.

³ “Die Drau” su osječke novine koje su izlazile od 1872. godine.

⁴ Mislim da se radi o vinkovačkom tramvaju gdje su koncesionari bili Grunfeld i Spitzer.

⁵ “Svjetlost” i “Vinkovci i okolica” bili su konkurentski listovi u maloj sredini, te se tiraža često povećavala žestokim uvredama protivnika.

21. *Pismo od 3. siječnja 1911. godine u kojem Beck ponovno ističe kako teško održava list "Vinkovci i okolica" te da se u Vinkovcima priča o sljedećim izborima na kojima bi se kandidirala Hrvatsko-srpska koalicija.*¹

"Vinkovci, 3. siječnja 1911.

Velemožni gospodine!

Kako iz "N/arodnih/ N/ovina/" razabirem a i kako sam privatno saznao stvar je sa "N/arodnom/ O/branom/" propala. Medjutim ja bi se i s tim neka-ko smirio kada bih imao bilo kakove pomoći sa izdavanjem mojega lista. Ovako kako danas stoji teško da će ići. Ja ću ga valjda morati obustaviti. Učinit ću to još ovoga mjeseca. Izgubio sam naime sve pretplatnike "Starčevićance".²

Čuo sam, da ovdašnji koalirci misle tu kandidirati Badaja³ ili Rojca⁴. To će biti tvrdi orah! Tvrd i za nas ali još više za njih.

Čitao sam u "N/arodnim/ N/ovinama/" nova imenovanja učitelja i profesora. O Mencinu i Poljuganu ništa! Vražji čovjek, ovaj Amruš. Sa njegovom bolesnom štedljivošću pokvarit će nam sve.

Treba, da se zauzmete. Drugo ništa.

Srdačno Vam čestitam novu godinu i pozdravljam Vas Vaš odani Dolfa."

¹ Pismo br. 22.

² Starčevićanci su se počeli povezivati s Koalicijom.

³ Dr. Aleksandar Badaj (Cernik, 1858. - Zagreb, 1937.). Bio je zastupnik u Hrvatskom saboru od 1906. na listi Koalicije.

⁴ Dr. Milan Rojc je bio odvjetnik u Bjelovaru, a 1906. kao koalicionaš bio je predstojnik Odjela za bogoštovlje i nastavu. Iako se povukao u Bjelovar ponovno se očekivalo njegovo uključivanje u politiku.

22. *Pismo od 12. siječnja 1911. u kojem Beck jadikuje da se je trtovao za vladinu politiku a materijalno nema od toga koristi. Kritizira predstojnika Odjela za bogoštovlje i nastavu dr. Milana Amruša što zapušta škole, jer da je stanje u školstvu sve lošije.*¹

"Vinkovci, 12. siječnja 1911.

Velemožni gospodine!

Vaš vr/ijedni/ list od 10. ov/og/ mj/eseća/ me je u neku ruku iznenadio, a to zato što je već toliko vremena poodmaklo a da mi se ne javiste. Već sam mislio, da Vam je što krivo.

¹ Pismo br. 23.

Osijeka mi nije ni najmanje žao, samo ako mi izradite ma kakovu subvenciju. Pisao sam Vam već o tom; no teško, da Vam je još u pameti. Da izdam list dva puta na tjedan trebao bih barem 5000 kruna, za jedanputa nedeljno dosta bi mi bilo i 3000 kruna. Ne tražim to, da se time koristim, već za to što mi je takova potpora nužna. Vi vidite, da sam podupirao banovu politiku sasvim bez ikakove pomisli na subvenciju, učinio sam to u istinu samo zato, jer sam to držao za moju patriotsku dužnost. No što ću da učinim, kad više dalje ne mogu. Ne može od mene niko tražiti, da se žrtvujem, da žrtvujem i ono malo što imam. Subvenciju, koju tražim, ne ištem za sebe, nego za stvar općenu. Vjerujte mi, da se ja nikomu za volju, ni za koje novce prodao ne bih. Ja i dalje hoću, da sam slobodan. Bana dra Tomašića podupirat ću samo stoga, što ga držim dobrim hrvatskim patriotom.

Meni je taj Amruš nepojmljiv. Znete li Vi, da ima u zemlji do 200 škola zatvorenih radi pomanjkanja učiteljskih sila. Namislio sam udariti oštro protiv njemu. Ovakova luda politika, koju on vodi mogla bi naškoditi banu. Da sam na vašem mjestu, ja bih svjetovao banu neka ga po što po to makne, jer je i onako javna tajna, da je to stari intrigant/t/, koji želi da se domogne i banskog žezla. Ja ga držim vrlo opasnim čovjekom.

Primili ste od mene predloge našega komorskoga zastupnika Spitzera. Jeste li šta podnjeli?

Narodna Obrana ne vrijedi već danas ništa, a još će manje vrijediti ako gospoda ne budu pametna.

Šta će biti s Vašim izborom? Hoće li doći do verifikacione debate?

Kako to, da Bauerovo imenovanje nije u službenom listu uvršteno?² Je li opet vrag na poslu?

Od moje željezničke karte nikada ništa? Ima li još nade?

Molim Vas ponovno, da se za me zauzmete, a ja Vas medjutim srdačno pozdravljam kao Vaš odani Dolf.

P.S. Ako šta dobijem,³ nadam se, da će se to učiniti vrlo diskretno. Najbolje je, da dignete Vi i pošaljete u novčanom listu a kao predavatelja metnete Daniela Kanitzu, moga prijatelja, druga zagrebačke tvrtke Kanitz i Schweller, koga ću ja već instruisati.⁴

² Dr. Ante Bauer bio je postavljen za zagrebačkog kanonika u travnju 1910., a 6. siječnja 1911. imenovan je već za zagrebačkog nadbiskupa.

³ Misli na potporu.

⁴ Adolf Beck se je oženio Kanitzovom kćerkom Idom.

23. *Pismo od 20. siječnja 1911. u kojem Beck ponavlja tešku financijsku situaciju oko lista, a istovremeno piše da bi trebalo poduprijeti prijedlog Spitzera oko izgradnje vinkovačkog tramvaja i prijedloge za proširenje vinkovačkog kolodvora.*¹

“Vinkovci, 20. I. 1911.

Velemožni gospodine!

Nadam se, da me toliko poznajete, da ne ištem nikada ništa za sebe. Siromak sam, ali ja se mojim siromaštvom ponosim. Meni je do naše dobre stvari, pa ću se još kratko vrijeme strpiti.

Dra. Amruša ovog ću puta opet malko kvrcnuti. Taj mi je čovjek dodijao.

Za one komorske stvari bit će dobro, ako se što prije pobrinete. Akutno je pitanje i naš tramvaj, koji toliko oteže. Prometna uprava neće koncesionarima da dozvoli povući kolotečine² tik do rampi skladišta, a to je velika šteta, tim više što su se koncesionari izjavili, da će kolotečine, na svoj trošak preložiti kada bude kolodvor proširen. Ja sam ovih dana za koncesionere podnio predstavku na ministra i želj/ezničko/ ravnateljstvo. Dobro bi bilo, da tu stvar poduprete.

Već sam više puta pisao o proširenju vinkovačkog kolodvora. Jeste li tu već šta poduzeli?

Ne vjerujem, da će sabor moći raditi. Pravo da kažem meni je sada izvanzakonsko stanje milije nego li da se upustimo sada u izbore.

Što se tehnike tiče³ tu se slažem sa “Obzorom”, koji mi u ostalom ne šalje lista, a dužan mi je 2 krune. Napisati neću o tom ništa za sada.

Kušnut ću Vas u ruku ako mi izradite kartu, a dva puta ako mi izradite subvenciju.

Medjutim Vas srdačno pozdravlja Vaš iskreni Dolfa.”

¹ Pismo br.24.

² Tračnice.

³ Dr. Milan Amruš, kao predstojnik Odjela za bogoštovlje i nastavu je raspisao anketu za osnutak Visoke tehničke škole u Zagrebu.

24. Pismo od 28. siječnja 1911. u kojem Beck izražava bojazan da će dr. Šišić ostati bez zastupničkog mandata, te razmišlja tko će se kandidirati u Vinkovcima na naknadnim izborima a istovremeno □ ali da vlada ne rješava ništa što je u interesu Vinkovaca te gubi svoje pristaše.¹

“Vinkovci, 28. siječnja 1911.

Velemožni gospodine!

sva je prilika, da će Vaš mandat, po gotovu kad je izvjestiteljem dr. Prebeg,² biti uništen. Ovih je dana govorio župnik Dugjerović³ sa drom Papratovićem⁴, pa mu je i taj ovu našu bojazan potvrdio. Rekoh bojazan opravdano: Mi imamo posla u glavnom sa franko-furtimašima, no koalicija će se takodjer upeti, a ne vjerujem, da neće i seljačka stranka postaviti kandidata.

Mi se svi bojimo, pa mislimo, da nebi nikako bilo podesno sada zimi, kad ljudi imaju mnogo vremena za politiziranje raspisati izbor. Proti tomu govori i činjenica, da će sada svi mogući korteši baciti se na ovaj kotar i moglo bi biti zla.

Ako ikako možete, nastojte o tom, da se sabor ne pozabavi verifikacionom debatom. Prije jeseni ni za Boga u izbore.

Bude li ipak baš morao biti izbor u Vinkovcima, tad nastojte da dobijemo pomagača i iz naših vladi sklonih krugova. Možda bi bilo i uputno da se napravi kakova velika akcija?

Šta je sa kompletinačkim drumom? Taj se mora pod svaku cijenu graditi.

Šta je sa imenovanjima? Hoće li Amruš opet kvariti? Profesori su užasno ozlojedjeni. S pravom!

Dobro bi bilo što prije odavde maknuti Ivakića i Poljca.⁵ Ovoga prvoga u Zagreb, jer je ipak zaslužan književnik, a drugoga u zapečak, jer je to gnjida!

Moje karte još uvijek nema! Hoće li biti šta?

Pazite na moj pečat (C.L), bojim se, da otvaraju listove na pošti. Bilo je već toga. Zdravstvujte!

Srdačan Vam pozdrav od odanog Vam Dolfe.”

¹ Pismo br. 25.

² Vladimir Prebeg (Brod na Savi, 1863. - Zagreb, 1944.) Bio je odvjetnik u Đakovu te suradnik J. Franka i član Čiste stranke prava, a 1910. je izabran za zastupnika.

³ Stjepan Dundjerović, župnik od 1911. godine u Vinkovcima.

⁴ Dr. Franjo Papratović, đakovački odvjetnik i potpredsjednik Sabora.

⁵ Josip Poljac, prof. u Vinkovcima, suradnik “Svjetlosti”.

25. *Beckovo pismo od 1. veljače 1911. u kojem traži od Šišića da intervenira u Budimpešti u vinkovačkim stvarima, a istovremeno kritizira interpelacije Stjepana Radića. Traži da u Vinkovcima ostane samo jedno javno bilježništvo.*¹

“Vinkovci, dne 1. veljače 1911.

Velemožni gospodine!

Nadam se, da će Vas ovi redci naći u Pešti. Hvala Vam na trudu, držim, da ćete uspjeti pa mi izradite što sam ne za sebe nego za stvar molio.

U listu izvješćujem o gradnji ceste Otok - Komletinci.

Ovdje se vrlo neugodno doimlje cijele inteligencije - i naših ljudi - ono nesrećno premještenje činovnika iz Varaždina. I Amruš nam puno smeta.

A što onaj fatalni Stipica² hoće sa svojim bedastim interpelacijama.

Javite mi se molim iz Budapešte, ako šta bude vrijedna.

Hoćete li uskoro u Vinkovce?

Nijeste mi pisali jeste li zadovoljni sa mojim pisanjem?

Ovdje se opet pronijela verzija, da će se javno bilježništvo dijeliti. To se čika Miši³ nipošto ne smije učiniti.

Srdačno Vas pozdravlja Vaš odani Dolfa.”

¹ Pismo br. 26.

² Stjepan Radić, šef Hrvatske pučke seljačke stranke.

³ Miša Anastasijević.

26. *Pismo od 9. veljače 1911. u kojem Beck izražava zadovoljstvo što je Šišić zadovoljan s njegovim pisanjem u “Vinkovcima i okolici”, te moli Šišića koji je u Budimpešti na zajedničkom saboru da nešto poradi u rješavanju vinkovačkih problema a on bi to onda objavljivao u vinkovačkim novinama.*¹

“Vinkovci, 9. veljače 1911.

Velemožni gospodine!

Primio sam Vaše poštovano pismo od 7. ov. mj. pa mi je vrlo drago čuti da se sa mojim pisanjem slažete. Nastojat ću po svojim slabim silama, da i dalje učinim za dobru stvar što sam učiniti kadar. No tu moram opet moju molbu ponoviti. Meni neće biti možno izdavati i dalje list, ako ne budem

¹ Pismo br. 27.

dobio pomoći i to po onoj “Qui cito dat bis dat”.² Meni je voda već došla na usta i domala zagušit ću se. Pomozite, ako pomoći možete.

Milo mi je, da stvar o II. bilježniku stoji onako kako mi pisaste. Demantovat ću.

Nijeste mi pisali, v/eleložni/ g/ospodine/, da li ste šta poduzeli u Pešti glede naših stvari kod ministarstva trgovine. Vi imate bez sumnje sve one moje predstavke, koje sam Vam poslao, pa biste nas u Vinkovcima u velike zadužili, da nam pomognete.³

Vi biste dobro učinili, kad biste si iz mojih novina izpisali kratke notice o svim našim potrebama, pa se onda za njih zauzeli, a ja bih onda uvijek donio kratke notice o Vašim koracima. To bi izvrsno djelovalo. Imate toga dosta na zalih.

Šta je s mojom željez/ničkom/ kartom?

Nadam se od Vas povoljnom izviješću, a medjutim Vas srdačno pozdravlja odani Vam Dolfa Beck.”

² Tko brzo daje dva put daje, lat.

³ Beck inzistira osobito na koncesiji za vinkovački tramvaj koji nikada nije izgrađen.

27. *Beckovo pismo 14. veljače 1911. u kojem traži od Šišića da bude aktivniji na poslovima vinkovačkog područja, a osobito oko smještaja pogonskog električnog ravnateljstva u Vinkovcima.*¹

“Vinkovci, 14. II. 1911.

Veleložni gospodine!

Zahvalan sam Vam barem na utjehi. Da znate kako mi je ne bi se čudili, što sam Vam otprovio ono moje tužno pismo. Meni je i danas još neugodno što moram moliti. Kad jednom dodjete u Vinkovce, a nadam se da će to biti što prije, rastumačit ću Vam, da moj list u onolikom opsegu a u prilog vlade mora biti subvencioniran. Dakle, strpit ću se još koji dan.

Nadam se, da ste ipak pobilježili sve te stvari što Vinkovčani žele, a ja ću Vam kad dodjete još detaljne podatke dati. Svakako biste morali imati one predloge našeg komorskog zastupnika, jer ih nema u više primjeraka.²

¹ Pismo br. 28.

² Prijedlozi Jakoba Spitzera.

Dobio sam danas nalog, da Vam pišem o jednoj novoj stvari. Radi se o tom, da u Vinkovce ili u Pecs dodje željeznički "Betriebsleitung".³ Mi bismo dakako voljeli, da dodje ovamo, samo ne znamo gdje bismo uhvatili, a kad ne znamo mi, "morate" - kažu - znati Vi. Elem, zasučite gaće, pa zagazite. Mi se u to ne razumijemo. Još Vam imam reći, da stvar ne trpi odgode.

A šta naši štipendisti. Nijesam ih nikada štimavo, ali se ipak nijesam tome od njih nado. "Gsindl",⁴ pa da pljuneš. No gadni su individui i naši seljaci, a najgadniji mi je među njima sam glavom moj kolega Stipica.⁵ Znete li, da njegov rad počinje "djelovati". Da su koalicijonaši iole pametni, njihova bi zadaća bila, da se zemlja riješi ili barem da u kut potisne ovu opasnu demagošku družbu. Da je Koalicija uz bana brzo bi skrahirala ova gadna četa.

Vrlo žalim, što ste mi stavili brnjicu, dozvolite mi barem, da napišem ono o podignutim štipendijama primorskog lava Barčića.⁶

Nadam se od Vas odgovoru u svim ovim stvarima, a ja Vam se preporučam kao Vaš odani Dolfa."

³ Pogonski odjel.

⁴ Rulja.

⁵ Stjepan Radić.

28. *Beckovo pismo od 10. ožujka 1911. u kojem kaže da je dr. Piškorić podnio velikom županu Srijemske županije izvješće o izboru Šišića za saborskog zastupnika. Ujedno moli da se intervenira u stvari vinkovačkog tramvaja, a osobito traži da se prema učitelju Kovačiću koji je osuđen po županijskim vlastima u Požegi radi svađe s jednim svećenikom postupi blago.*¹

"Vinkovci, 10. III. 1911.

Velemožni gospodine!

Nijesam Vam se već od dugo javio a imao bih da Vam kažem mnogo. Ne učinih toga, jer sam svejednako mrzovoljast na se i na sve oko mene.

Teško mi je i borim se od dana do dana za egzistenciju a pomoći ni od kuda.

Ovih je dana pisao tajnik Piškorić v/elikom/ županu/² izvješće o Vašem izboru, šta je uplivalo na onakav ispad i t.d. Izvješće mu je iscrpivo, a ja se nadam, da će Vaš izbor biti ipak ovjerovljen.

¹ Pismo br. 29.

² Od 9. IV. 1910. veliki župan je Ivan pl. Adamović Čepinski koji je smijenio Imbru pl. Hideghethyja.

Molim Vas javite mi kad ćete u Peštu, (odakle ni riješenja na moju molbu nema) jer neki Vinkovčani žele, da ih povedete pred ministra trgovine a u stvari vinkovačkog tramwaja. Nadam se, da ćete to uskoro moći učiniti.

Kada ćete doći u Vinkovce?

Jeste li već kada govorili s banom o meni?

Znajte, da mi je dogorjelo do nokata.

Iz "Pokreta" bit će Vam poznata afera učitelja Kovačić Holik u Brodu na Savi. Taj je Kovačić moj prijatelj. Čestit je i uzoran čovjek i učitelj. I u ovoj stvari čist je kao sunce a ipak ga odsudiše kod županije u Požegi na premještenje i nošenje troškova. Ona žup/anijska/ presuda prava je sramota. Nevin čovjek mora biti kažnjen iz političkih razloga za to što mu je histerički jedan pop protivnik! Ja Vas lijepo molim, da se zauzmete za Kovačića kod vlade, poradite molim, da ako već mora biti premješten, da to ne mora biti kazne radi. Ta valjda ne mora pravedan čovjek trpjeti? Pisao sam o tom i luckastom Amrušu, ali koja fajda! Molim Vas gledajte, da pomognete mome prijatelju Kovačiću. Ako želite Kovačić će Vam cijelu stvar podrobno napisati. Zahvaljujem Vam unapred i pozdravljam Vas Vaš odani Dolf.

29. Pismo Becka Šišiću od 20. ožujka 1911. u kojem piše o tramvajskom problemu i o problemu proširenja kolodvora u Vinkovcima.¹

"Vinkovci, 20. ožujka 1911.

Velemožni gospodine!

Po svojoj prilici Vi ćete uskoro u Peštu, pa će bit dobro ako tamo urgirate riješenje Spitzerovih predloga u trg/ovinsko/ obrt/ničkoj/ komori, za koje sam Vam već pisao.

Što se tiče našeg tramwayskog pitanja na stvari je ovo: dozvolbena isprava (osnova k broju 44.810/910) stigla je od kr. ug/arskog ministarstva trgovine ovamo koncem prosinca koncesionarima: Jakobu Spitzeru i Dragutinu Grunfeldu na podpis.

No pošto je prometna uprava u Segedinu vodjenje tračnica u kolodvor odnosno k stovarištnim mjestima kolodvora uskratila, to su se koncesionari gore spomenute osnove k dozvolbenoj ispravi (& 6) obratili na kr. ug. ministarstvo trgovine, na trg/ovačko/ obrt/ničku/ komoru u Osijeku i na ravnateljstvo drž/avnih/ željeznica dopisima od 17. siječnja t.g.

¹ Pismo br. 30.

Ako se koncesionarima ne dozvoli izgradnja tramwajskih kolotečina do stovarišta na kolodvoru sasvim je **isključen teretni** promet, a bez teretnog prometa nema tramwaju u Vinkovcima opstanak. Kad bi Vam pošlo za rukom ovo riješenje što prije izraditi bio bi to šlager.²

Goruće pitanje je u nas “**novi kolodvor**”. Danas su prilike na kolodvoru škandalozne.

Dakle je sabor odgodjen.³ Ne vjerujem, da će se ikada više i sastati na trajno zasjedanje. Možda biste dobro učinili, da mi sada napišete uvodnik o političkoj situaciji.

Preporučam Vam se kao odani Vam Dolfa.”

² U prenesnom smislu veliko veselje.

³ Sabor je odgođen 18. ožujka jer nisu ostvarene pretpostavke za uspješan rad.

30. *Beckovo pismo od 28. ožujka 1911. s pohvalom dr. anja Šišića i “Centrumaškog kluba Slavonaca” u Budimpešti. Traže se neke intervencije.*¹

“Vinkovci, 28. ožujka 1911.

Velemožni gospodine!

Nadam se, da ste već zdravi i čitavi došli natrag iz Pešte, gdje ste se Vi “centrumaši” dobro držali. Ban može biti sasam zadovoljan sa odgovorom Khuenovim.

Sada valja svejednako kortešovati. Dobro bi bilo, da počne s tim sam ban, pa onda Pinterović, Papratović a i Vi sami. Treba držati pučke skupštine. Nemamo se čega stiditi a ni bojati.

Jeste li šta izvidili kod ministra trgovine? Hoćemo li već jednom dobiti novi kolodvor? To je za nas životno pitanje.

Već sam Vam više puta napomenuo, da biste morali o tom nastojati, da se odavde premjesti profesor Ivakić,² a sada Vam to ponavljam ne kao moju molbu, nego i kao molbu većine Vama odanih Vinkovčana. Vi valjda čitate “Svjetlost”, pa vidite tamo ono vječno burgijanje. Ali to nije sve. Ima toga još. Meni ga je žao, pa mislim, da bi bilo i u njegovom vlastitom interesu, da bude odavde maknut.

¹ Pismo br. 31.

² Profesor Jozo Ivakić je doista i bio premješten u Sušak, ali je na zahtjev vinkovačkog građanstva to rješenje stornirano.

On se danas upušta i u agitaciju. Ovih dana imali smo u pogledu nedeljnih sajmova skupštinu obrtnika i trgovaca na kojoj je poznati rabulista Rott³ vodio glavnu riječ, pa je došlo do sukoba između Rotta i načelnika Albrechta. Danas su cijeli Vinkovci uslijed toga uzrujani. Rottu privrženi drže skupštinu i sastanke a među njima se nalazi i gospodin Ivakić.⁴ To ipak nije za jednog profesora. Učinite, da bude odavde premješten makar i u Zagreb, spasit ćete njega od ovakovih robulistika a Vinkovci će time imati više mira.

Nadam se, da ćete mi se uskoro javiti.

Jeste li već govorili s banom radi mene?

Srdačno Vas pozdravlja odani Vam Adolf Beck.”

³ Antun Rott, vlasnik, izdavač i urednik “Svjetlosti”.

⁴ Bila je to velika akcija “Svjetlosti” da se sajmovi u Vinkovcima drže subotom što je naišlo na žestoko protivljenje vinkovačkih Židova, jer je subota njima blagdan.

31. *Beckovo pismo od 21. travnja 1911. u kojem se govori o važnosti rada Nezavisnog središnjeg kluba ili Osječke grupe u Saboru koja je smrću Neumana ostala bez predsjednika te razmatranje o ponašanju pojedinih stranaka.*¹

“Vinkovci, dne 21. 4. 1911.

Velemožni gospodine!

Hvala Vam na usluzi, bilo bi mi dakako vrlo neugodno, da radnje nisam dobio.²

Dobro će biti, da dodjete čim prije u Vinkovce, oboružite se dobro, nova utanačenja delegacije, koja će nadam se biti još redigirana u skupnim rezolucijama, treba gotovo naučiti na pamet. “Essekeri” treba da se drže junački.

Izbore ne bih želio baš tako skoro, najbolja je za to jesen, pogotovu što se nas tiče. “Svjetlost” i ako nije opasna a ono nam može mnogo smetati, pogotovu saradnici njezini: Ivakić, Serdar³, Poljac⁴.

¹ Pismo br. 32.

² Beck je čitave dijelove Šišićevih pisma ugrađivao u svoje članke i tako je bez sumnje nastajala zanimljiva simbioza. Isto tako i Šišić je poslušao mnoge Beckove savjete i prijedloge, te su se oni našli do vrha.

³ Prof. Pavle Serdar.

⁴ Prof. Josip Poljac.

Ja ću moje stanovište razložiti u idućem naime sutrašnjem broju.⁵ Bez novaca ne idite u izbore. Ako vam magjarska vlada neće pomoći, onda ne znam kako ćete.

Sa kršćanskim socijalima treba udesiti kakogod kooperaciju makar ispod stola. Viroviticu, Senj, Brod treba im pustiti, jer će se njihovo javno mnijenje uzbuniti proti vodstvu.

Ako vam je kakogod moguće premjestiti Ivakića i Poljca bilo bi vrlo podesno, a Serdara bi valjalo deftovati i taj se od novog doba suviše razmeće. Dobro bi bilo, da inšpektor Bosanac dodje na inšpekciju, onda će mu se moći sve reći.

Tko će postati predsjednik izvanstranačkog kluba. Nadam se dr. Pinterović.⁶ On bi bio najpodesniji.

Seljačku stranku mrzim, da ih je moći kakogod turiti u stranu.

Danas sam Vam dao g. dru Franu Hercogu, prislušniku ovdašnjeg suda, moju kartu na Vas, molim, da ga prijazno primite i da mu nastojite njegovu molbu podupreti, on želi dobiti adinturu.⁷ Dr. Hercog sin je našeg prijatelja Geze Hercoga.

Ovoliko za sada. Medjutim da ste zdravo! Srdačno Vas pozdravlja odani Vam Dolf.

⁵ Vjerojatno u članku "Hrvatska delegacija u Ugarskoj", *Vinkovci i okolica*, 17, 23. IV. 1911.

⁶ Zbog smrti Dragutina Neumannu Klub je ostao bez predsjednika no umjesto Pinterovića izabran je dr. Lovro Radičević.

⁷ Pravo odvjetnikovanja.

32. *Beckovo pismo od 10. svibnja 1911. u kojem obavještava Šišića da je preuzeo list i da se □eni, ali istovremeno piše o potrebi da Šišić inter-venira kod ministra trgovine u vinkovačkim stvarima, posebice kolodvoru i tramvaju.*¹

“Vinkovci, 10. svibnja 1911.

Velemožni gospodine!

Iz vijesti mojega lista saznali ste bez sumnje, da sam tiskaru, list, knjigo-vežnicu, u opće cijeli posao preuzeo na vlastito ime, i to kao jedini vlasnik.²

¹ Pismo br. 33.

² Adolf Beck je kupio tiskaru E. Lederera i preuzeo posve uredništvo od Theodora Weissa.

Sada bi konačno nastupilo vrijeme, da me vlada pomogne kod izdržavanja moga lista. Najmilije bi mi dakako bilo, kada bih mogao dobiti novčanu podporu, no ako to već nikako nebi išlo onda bi se to dalo aranžirati naručbama tiskanica. Ima ovakovih tiskanica sva sila, koje bih mogao ja izvršiti.

Šta je sa izborima? Nemojte sada u izbore nikako, jer bismo grozno nastradali. Szerenjijev³ bio je vrlo slab, ne samo zato što zahtjeva polaganje državnih ispita u B/udim/pešti, nego i zato što nije nijednom riječi spomenuo regulisanje rijeka i veterinarstva. "Narodna Obrana" od ponedjeljka od 8. svibnja, tu dosta jasno govori. Tu ne treba drugog komentara i mi se vamo s tim brisanjem posvema slažemo. Napadno je osim toga, što je poznato, da je ban konferirao sa ministrom predsjednikom a nije izdan nikakav komunikej o rezultatu. Čini se, da te konferencije nijesu urodile nikakovim uspjehom. Meni se sve čini, da se opet nešta neugodna iza brda valja. Ban čini se, da vodi "va banque" politiku.⁴

Danas **slavi Mišo Anastasijević tridesetgodišnjicu odvjetništva**, pa će mu sa svih strana čestitke dolaziti.

Nadao sam vam se ovih dana, njeko je bio pronio vijest da ćete ovamo stići kao u nedjelju. Kada mislite doći?

Dobro bi bilo kad biste za rasprave budžetu Ministarstva trgovine uzeli riječ o pitanju vinkovačkog kolodvora. Čitali ste valjda u posljednjom broju moga lista, kakav nam je bezobrazni odgovor stigao. Osim toga to ministarstvo upravo škandalozno postupa sa pitanjem našega tramwaja. Ovakovo zatezanje nije moguće ni u Mandžuriji.

Nadam se uskoro od Vas odgovoru, te Vas srdačno pozdravljam. Vaš odani Dolf.

P.S. U ponedjeljak poslije podne se ženim.⁵

³ Grof Bela Sereny bio je ministar poljoprivrede.

⁴ Hazardersku, kartašku.

⁵ Beck je oženio Idu Graf, rođ. Kanitz, dakle udovicu.

33. *Pismo od 29. lipnja 1911. u kojem Beck moli da se Gjuro Pokaz iz Otoka namjesti u Okružnom uredu bolesničke blagajne u Vinkovcima ili u Zagrebu.*¹

“Vinkovci, 29. lipnja 1911.

Velemožni gospodine!

Ne pisah Vam već dugo, ne imadoh za pravo šta pisati.

Danas imam jednu molbu da preporučim: Gjuro Pokaz, opć. ovrhovoditelj u **Otoku**, svršio je osam gimn/azijskih/ razreda, podnio je molbu za blagajnika Okružne blagajne u Vinkovcima. Valjan je čovjek, nije ni pijanac ni kartaš, zabatalio se u selo, jer se nesrećom oženio, pa se ne može slobodno kretati, pehista. Ima djece, sada mu je sin dorasao do srednje škole. On je jedini među natjecateljima za to mjesto koji ima potpunu kvalifikaciju. Žao mi ga je jer je zaslužio da ga čovjek pridigne. Molim Vas zauzmite se za njega kod **Soretića**.² Ne dobije li to mjesto, podnio je molbu za raspisano mjesto oficijala kod Zem/aljske/ blagajne za osiguranje radnika u Zagrebu. On bi i s tim bio zadovoljan. Stvar je hitna, pa ako odma pišete Soretiću neće škoditi. Zahvaljujem Vam unapred.

A šta će biti samnom. Miče li se g. ban? Šta ta naša nesrećna politika? Hoćete li donijeti šta kući? Bogme ne idite u izbore, ako ne mislite šta postići.

Srdačan Vam pozdrav od odanog Vam Dolfe.”

¹ Pismo br. 34.

² Soretić je bio upravitelj centralne Okružne blagajne za radnike u Zagrebu.

34. *Beckovo pismo od 5. srpnja 1911. u kojem iskazuje prijelaz Šišića iz “nezavisnog” u “jedinstveni” (mađaronski) klub kao nediplomatski čin, pa daje savjete kako bi se Šišić trebao ponašati u sljedećoj izbornoj kampanji.*¹

“Vinkovci, 5. srpnja 1911.

Velemožni gospodine!

I gle, na moje upite u mojem zadnjem pismu proslijedio je odgovor i brže nego sam se mogao nadati, ako i ne izravno od Vas a ono putem javnih glasila.

Vi ćete jamačno htjeti znati, kako ja odnosno kako mi, Vaši prijatelji prosudujemo Vaš izstup iz nezavisnog u “jedinstveni”. Pa da ne duljim: “Nijeste diplomata”. Vaš pristanak uz “jedinstveni” nije trebalo tako naglo upriličiti.

¹ Pismo br. 35.

Ljepše bi bilo, barem taktičnije ili bolje reći imalo bi ljepšu formu, da ste malo sačekali. Vaši ovdašnji prijatelji vjeruju ipak Vama, nadajući se od Vas da nećete zagaziti u mađjaronsko blato. Nadajući se dakle tomu idemo nastajnim izborima mirnije u susret. Tek ćemo Vam svjetovati - ako u opće marite za naše savjete - da se za agitaciju junački spremite, jer proturati danas prištašu bana Tomašića u zemlji u opće a u našem kotaru, gdje je franko furtimaška stranka tako jaka, nije tako laka stvar.

Rekao sam vam već, da izbori ne smiju nipošto biti sada za vrijeme žetve, jer će nas naši pristasa pustiti na cjedilu. Posao im je mnogo nužniji nego ti vajni izbori. Najbolje je vrijeme za izbore kao ono lani. Za agitaciju samu valja se opskrbiti i te kako **sredstvima**.

U narednom broju svoga lista neću još zauzeti nikakovo izrazito stanište naprama najnovijim događajima, samo ću donijeti kratak historijat činjenica i ono Vaše pismo iz "Narodnih Novina" doslovce.² No dobro biste učinili, da zamočite pero i sami nešto napišete. Stojim Vam na raspolaganju.

Sada je napokon nastalo skrajnje vrijeme, da za moj list nešto učinite, jer ću morati š njime prestati. Ja sam doprineo sam žrtava dosta, jer su me frankovci, koji su me prije podupirali, sasama napustili.

Vaši ovdašnji prijatelji mole Vas konačno, da se zauzmete za kr. sud/skog/ pristava I. razreda **Ivana Ima**, koji nakon smrti Mesićeve³ vodi upravu ovdašnjega suda. Nama svima a i Piškoriću bilo bi vrlo milo, kad biste poradili, da ostane tu upraviteljem. No ne bude li to možno neka poradite, da dobije upravu Kotarskoga suda u Županji. Ovdje ga sav svijet voli, jer je ne samo vješt, okretan i vanredno marljiv, nego i znade općiti sa svijetom. Nas biste protežirajući Ima u velike zadužili.

Još bi dobro bilo, da se zaputite u Kotar prije nego što budu razpisani izbori. Nadam se uskoro od Vas odgovoru a međjutim Vam se preporučam odani Vam Dolfi."

² Objavljeno u "Vinkovci i okolica", 28, 9. VII. 1911.

³ Mesić je bio upravitelj Kotarskog suda ali je umro.

35. *Pismo od 14. srpnja 1911. u kojem Beck intervenira za Ima, Pokaza i Grlića.*¹

"Vinkovci, 14. srpnja 1911.

Velemožni gospodine!

Milo mi je, što mi se javiste. Nadam se, da ste na konferenciji ipak nešto za me ishodili.

¹ Pismo br. 36.

Dok stignete u Vinkovce razgovarat ćemo o Imu, za koga mi je vrlo mnogo stalo a i o Pokazu, koga hrdjavije prikazuju nego što jest. Znam ga, da je vrlo pošten čovjek, nastradao je nedvojim, ali je i rehabilitiran.

Danas Vam je pisao g. Stevo **Grić**. On traži mjesto revizora ili protustavnika kod Zem/aljske/ blagajne u Zagrebu. Ja Vas lijepo molim, da se potrudite i u njegovu korist učinite što god se učiniti dade. **Š njime ćemo vrlo mnogo dobiti.**

Željšan sam razgovora s Vama, jer sam sada naskroz neorijentiran.

Hvala Vam unapred za Grića, a međjutim Vas srdačno pozdravlja odani Vam Adolf Beck.”

36. Beckovo pismo od 21. srpnja 1911. u kojem kritizira vladinu politiku s premještajima, a istovremeno traži protuusluge za svoje provladino pisanje u listu “Vinkovci i okolica”.¹

“Vinkovci, 21. srpnja 1911.

Velemožni gospodine!

Prispjeli ste, nadam se, zdravo i veselo kući. Danas je u “Narodnoj Obrani” brzojav, da se negdje ban sklonuo u nepoznati “tusculum”.² Bit će, da je kakova novinarska patka.

Znatizeljšan sam, da li Vam je pošlo šta za rukom glede Grića. Upravitelj (privremeni) našega suda g. In, vrlo poštena duša, želi biti premješten u Belovar. Ako šta možete, pomozite mu, molim Vas. Vlada nam nije premještenjem Vinkovića³ Kotarskom sudu učinila veliku uslugu. Vinkovci trebaju vrlo marljivog i spremnog pravnika, vrlo je dvojbeno, da li su te sposobnosti u Vinkovića.

Vlada je počinila efemeran gikser⁴ premjestivši popularnog podžupana Grujića⁵ i postavivši omraženog Novakovića.⁶ Taj bi se gikser mogao kod izbora ljuto osvetiti. I g. Chavrak⁷ nije uvijek najmudriji.

Kako Vam rekoh meni bi bilo sasna po volji t.j. ako nema šta boljega kada bih dobio monopol školskih knjiga. Ne vjerujem, da će to ići već ove godine. No ja svakako reflektiram na to, da mi se zajamči monopol prodaje

¹ Pismo br. 37.

² Grobić, lat.

³ Dr. Božidar Vinković.

⁴ Promašaj.

⁵ Podžupan Srijemske županije dr. Svetozar Grujić je maknut 11. VII. 1911. i istog dana postavljen Novaković.

⁶ Podžupan Bogdan Novaković.

⁷ Levin Chavrak Letovanički bio je podban.

školske zaklade školskih knjiga za kotar Vinkovci i Županju i to čim prije. I sami uvidjate, a dokazuje to i onaj predani vam troškovnik, da ja kod izdavanja lista doprinosim velike žrtve, pa je samo u redu, da već ove godine dobijem kakovu pripomoć. Molim Vas razbijte kod vlade bludnju o Reichovoj tiskari. Knjižar Jakob Reich nema nikakove tiskare, već predaje svoje poslove Rottu. Bivšu Laubnerovu tiskaru, kojoj je prije mene bio vlasnik E. Lederer kupio sam ja, te sam joj jedinim vlasnikom, u koliko naime ne participiraju tu moji vjerovnici.

Nadam se uskoro vjestima od Vas. Srdačno Vas pozdravlja odani Vam Dolfa.”

37. *Beckovo pismo od 26. srpnja 1911. u kojem daje savjete kako da se postupa prilikom sljedećih izbora a istovremeno ponovno traži nagradu za svoje provladino pisanje.*¹

“Vinkovci, 26. srpnja 1911.

Velemožni gospodine!

U Zagrebu se kanda zbivaju važne stvari, ili su možda samo na oko važne, a u istinu tek humbug.² Mislim tu na pregovore o kooperaciji svih opozicijskih stranaka. Po komuniqueju Koalicije sudeći (točka 3) a i po današnjem komentaru “Pokreta” neće frankovci zagaziti u ovaj “opozicijski blok”. No ako se to ipak, proti svakomu očekivanju zbude, onda bi bila naša stvar - stvar unionistička - prilično gadna ili bolje reći mučna. Jer kad bi kod nastajnih izbora udarili opozicijski sa lozinkom “narodna sloga”, to bi se jedva dalo odhrvati.

Kad bi frankovci zaista bili tako bedasti pa ušli u taj blok, dakako da bi uništili sebe a podigli svoje dojakošnje krvnike koalirce, no mi /bi/ tu svakako stradali. To je sada sigurno.

No meni se ipak čini, da bi se mogli i onda upustiti u boj. Pomoći bi nam moralo provincijalno novinstvo, pa čak i “Narodna Obrana”, jer ona danas bogami ne zna kako bi pisala, kao što ni njezini gospodari ne znaju da li su mandleki³ ili weibleki⁴. Kad bi se dakle dao “N.O./ “**pravac**”, pa i drugima - držim, da to ne bi bilo baš tako teško - onda bi stvar sasma drugo lice dobila. Pametan čovjek mogao bi dobiti svu štampu provincije u svoje šake. A da procinjivajna štampa vrši veliki upliv, to mislim nije teško pogoditi.

¹ Pismo br. 38.

² Spletka.

³ Čovječuljci.

⁴ Ženskice.

Ako dakle gospoda u Zagrebu misle nešta ovakova učiniti ne trebaju se bojati ni opozicijalnog bloka.

Tramvajska koncesija uručena je koncesionarima ovih dana.

Ja sam u ostalom vrlo nestrpljiv šta će sa mnom da bude, jer ja bogami ne uvidjam zašto bih ja baš morao žrtve doprinašati, a doprinosim ih bogami veće nego li ma iko u zemlji. I vjerujte mi da valjda nigdje toliko ne vrijedi ona: "qui cito dat bis dat" kao evo kod mene. Ja ću još čekati do konca ovoga četvrtu, ali ću onda bez sumnje prestati s mojim novinama. Eno sam Vam bje-lodano dokazao, da nadoplaćujem blizu 4000 kruna na godinu. E, bogami, ja nijesam - na žalost - kapitalista.

Meni je danas već dogorjelo. Ako mi dadu što prije 2.000 kruna i uz to uruče monopol školskih naklada za kotar Vinkovci i Županju počevši od iduće godine, onda ću moći isturati, drukčije bogme nikako.

Sada je u nas saison morte⁵, pa bih lijepo mogao raditi za urede tiskani-ce, kad bi vlada bila tako humana, pa kakove kod mene naručila. Ne mora sve baš pojesti zemaljska tiskara.

Eto sam Vam se napričao i izjadao, pa Vas molim, da mi nekako pomogne-te. Medjutim Vas srdačno pozdravlja odani Vam Dolf."

⁵ Mrtva sezona.

38. *Beckovo pismo od 1. kolovoza 1911. u kojem traži da se kotarski načel-nik dr. Franjo Piškorić ostavi u Vinkovcima te kritizira vladinu politiku prema Vinkovcima.*¹

“Vinkovci, 1. kolovoza 1911.

Velemožni gospodine!

Primio sam Vaše poštovani pismo od jučer, pa vrlo žalim, što se stvar toliko “odugovlači”. Meni sve nekako miriše po preokretu, koji se sprema sve onako po tihano. Bit će da su bečke intrigue na djelu.

Nješto mi stranka naprednoga rada² u odviše mlitavom tempu radi, a što radi ne vrijedi mnogo. Stranka proti kojoj se u zemlji dižu sve ostale stranke slabo se oruža, da uzmogne izdržati ovu jaku vatru, koja će sipati na nju svi protuvladini elementi štogod ih ima u cis/lajtaniji/ i trans/lajtaniji/³.

¹ Pismo br. 39.

² Stranka bana Nikole Tomašića ili vladina stranka.

³ I s ove i s one strane rijeke Lajte, dakle u Austriji i Ugarskoj.

Ovaj čas baš saznao sam, da se sprema za naš kotar novo iznenadjenje. Čuo sam ništa manje, nego da kane Piškorića premjestiti u Zagreb, a ovamo postaviti nekog Šenou.⁴ To znači toliko kao da vlada ne reflektira više na naš kotar. Vama je barem dobro poznato, da je Piškorić u ovom kotaru i više nego potreban. Bez Piškorića je bitka **sjegurno izgubljena**. Pomislite samo na Henna,⁵ Riesla,⁶ Becka⁷ i tolike druge uplivne ljude, koji su njemu za volju ono što jesu. Šta ću da Vam o tom više raspredam, ta Vi to i sami dobro znadete. Premještenje Piškorićevo je gotovo harakiri za nas. Čudim se, da o tom ma samo i pomišljaju. Gospodin podban Čavrak,⁸ koji bez sumnje ima tu svoje prste, već je u više prilika pokazao, da se ne razumije u svoje ljude. Premještaj Piškorićev to ponovno dokazuje. Vlada nam je za Vinkovce učinila već više nespretnosti. Premjestila je primjerice ovamo k sudu nesposobnog suca Vinkovića. U Vukovar je postavila antipatičnog Novakovića, a uzela nam simpatičnog i agilnog Grujića. Ako bude g. Čavrak tako dalje tje-
rao sve ne pitajući nikoga nego po svom ćefu, onda mi to već izgleda tako kao da on to navlaš radi, samo da bana turi u još veće neprilike. - U Vašem interesu jest, da spriječite što se spriječiti dade. Gospodin Čavrak se ljuto vara kad ubraja jednog Piškorića među nepouzdanu. Ja s Piškorićem o tom razgovarao nijesam, pa i ne znam, da li je to premještenje njemu po volji, no mislim, da bi ga se moralo ostaviti tu i proti njegovoj volji. Molim Vas, da to spriječite.

Što se još tiče mene, to mi se neda ići banu, jer bi to značilo moljaka-ti, a ja nikoga ne molim. Ja sam svjestoga toga a i Vi ste mi to već priznali, da nijesam u mojoj poziciji nulla. Moliti ne moram nikoga. Obraćao sam se na Vas, jer sam Vama a i Vi meni - nadam se - prijatelj. Učinit ću to i u buduće sa Vašom prijateljskom dozvolom. Banu ići ću samo onda ako me budu pozvali.

Za sada vas srdačno pozdravljam odani Vam Dolf.”

⁴ Aurel Šenoa, kotarski načelnik u Mitrovici.

⁵ Rudolf Henn, koji je te godine najjači porezovnik u Vinkovcima s 1854 kruna neposrednog poreza.

⁶ Veleposjednik Rudolf Riesel bio u 1909. porezovnik s 1169 kruna neposrednog poreza.

⁷ Trgovac Albert Beck, Adolfov stric bio je u 1909. najjači porezovnik s 1720 kruna neposrednog poreza.

⁸ Lewin Chavrak, bio je prije podžupan Virovitičke županije i naručio je kod Šišića pisanje knjige “Virovitička županija”.

39. *Beckovo pismo od 26. kolovoza 1911. u kojem kritizira što ban Tomašić ništa ne radi da se održi Napredna stranka.*¹

“Vinkovci, 26. kolovoza 1911.

Mi se ovdje znojimo sve u šestnaest a Vi - nadam se uživete u hladovini.

Zamjeriste nam se, što nam ne naznačiste Vaše današnje adrese. Badava, kandidat za saborskog poslanika ne može nikako uživati absolutni mir. Ovo Vam pisamce otpravljam u Zagreb, valjda će Vam ipak doći na ruke.²

Piškoriću a i meni, pa svima nama tužno je, što ne poradiste, da se odavde makne Ivakić, Basler, Poljac. Vi i ne znate koliko je to nužno, jer Vam ova trojica, terorišu cijeli zbor profesorski, koji ćemo ipak - uz gornji uslov - sav predobiti. U opće su činovnici puno mekši. Ali treba da se nešto učini. Naša cijela stranka napadno dugo vremena spava. Bojim se, da će zaspati još i više, sada kada je ban na oporavku.

Javite mi se, molim Vas, u Vašem interesu, što prije, a ja Vas medjutim srdačno pozdravljam. Odani Vam Dolfa.”

¹ Pismo br. 40.

² Šišić je otišao na istraživanja u arhive ugarskog plemstva, iskoristivši svoj politički položaj a i to što je sam bio pl. što mu je u vrijeme kada je bio saborski zastupnik otvaralo u Mađarskoj sva vrata.

40. *Beckovo pismo od 5. listopada 1911. u kojem pita kako će se sada voditi politika kad je ban Tomašić očito pao. Traži i narudžbu za tiskanje tiskanica Brodske imovne općine.*¹

“Vinkovci, dne, 5. listopada 1911.

Velemožni gospodine!

Vi iz krize u krizu. No ako pravo sudim po novinskim vijestima Khuen je svojim zadnjim govorom pripravo Tomašiću terrain za častan uzmak. Sve mi se vidi, da je Tomašić ipak pao, pa će nastati pitanje šta ćemo onda. Bio bih Vam vrlo zahvalan, da me informirate o Vašem i mišljenju mjerodavnih.

Joza Ivakić je kako znate otišao na Sušak, njegovu ulogu kod “Svjetlosti” preuzeo je cand. phil/ozofije/ Kempf,² koji opet ide II. semestra u Sarajevo.

¹ Pismo br. 41.

² Milan Kempf. Bio je jedno vrijeme i u Petrinji.

Molio bih Vas za njeku malu intervenciju. Ovih dana t.j. na 15. listopada bit će jeftinbena dražba kod Brodske imovne općine glede nabave tiskari- ce i pisaćih i risaćih potreština. Dojako je tu liferaciju imao ovdašnji tiskar I. Reich. Dakako da bih sada ja tu liferaciju vrlo rado dobio. No ići će vrlo teško, jer će Reich staviti ponudu ispod svake cijene, samo da spasi svoj renome. Isti taj Reich imao je vrlo prljavih stvari sa tom liferacijom. “Man wird reich von Nichtlieferen”³ mislio je on. Te se prljavštine dadu dokazati. Bio bih Vam zahvalan kada biste možda govorili sa šum/arskim/ savjetnikom Fischbaerom, možda i sa samim podbanom⁴ neka makne vodu na moj mlin.

Očekujući Vaš vr/ijedan/ odgovor pozdravljam Vas srdačno. Vaš odani Dolfa.”

³ Postaje se bogat od neisporuke.

⁴ Chavrak.

*41. Beckovo pismo od 17. listopada 1911. da pravaštvo sve više jača u Vinkovcima, te molba da se već jednom dr. Stjepanu Bohničeku, matematičaru osigura katedra na Fakultetu u Zagrebu.*¹

“Vinkovci, 17. listopada 1911.

Ni poslije Vašeg poslednjeg poštovanog pisma nijesam se mogao uvjeriti, da je današnja situacija konsolidirana. Ja vidim doduše i opet jednu silnu blamažu Koalicije, nu kako prilike medju narodom postoje, sve se više širi pravaštvo. Tako narod a bogme već i neki dio inteligencije. Medju činovništvo vlada /nezadovoljstvo/, po gotovo medju onim sudačkoga stališa, jer nema nikakovih promaknuća a skupoća su gotovo strašne i ovdje u našim krajevima.

Jednom prilikom napomenio sam Vam za moga odličnog prijatelja dra. Bohničeka, da bi bio red za njegovo naimenovanje. Onda mi odgovoriste, da bi se morala za njega kreirati stolica.² Medjutim stvar stoji ovako: Ban dr. Tomašić voli u ovakovim poslovima, da mu profesorski zbor iznese predlog, kojega on obično usvaja. Ovakav predlog postoji. Vladi je podnešen zapisnik sjednice od 18. veljače 1908. u kojem je zamoljena vlada da kreira dvije profesorske matematičke stolice i to jednu **za teoriju brojeva i za višu algebru**

¹ Pismo br. 42.

² Dr. Stjepan Bohniček je rođen u Vinkovcima 1872. i prvi se u Hrvatskoj bavio teorijom brojeva a u vremenu Raucha bio je poslan na studije u Njemačku i Francusku. Matematiku je studirao u Beču i doktorirao 1894.

a drugu za analičnu i sintetičnu geometriju. Predloženi su za prvu grupu dr. Bohničček, a drugu dr. Majcen.³ Predlog je taj usvojen **jednoglasno**, a zapisnik leži kod vlade. Majcen je imenovan preferirajući Bohniččeku, koji je primo loco⁴ predložen i koji je bio u rangu viši od Majcena. Bohniččeka ne treba hvaliti, naučenjački matematički svijet za njega dobro /zna/. Predjašnja vlada poslala ga je u Njemačku i Francusku - To su informacije koje sam sam dobio kada sam ono ljetos bio u Zagrebu, a ja bih Vas molio, da ovu stvar uzmete u ruke. Ja sam sjegurao da biste uspjeli, a i Vi znate, da se ne zauzimate za istom koga, već za u svakom pogledu vrijednog čovjeka.

Nadam se, da ću za koji dan, najkasnije u nedjelju stići u Zagreb, pa ćemo se o ovoj stvari a dakako i o drugima porazgovoriti.

Gosp. tajnik Piškorić vratio se je sa dopusta, pa Vas srdačno pozdravlja kao što i odani Vam Dolf.

P.s. Možda dospijete šta god mi napisati za novine do petka.”

³ Juraj Majcen, matematičar.

⁴ Na prvom mjestu, lat.

42. *Pismo Becka od 25. studenoga 1911. u kojem moli da mu Šišić ishodi mjesto prisežnika Obrane suda Okružne blagajne za potporu bolesnih radnika u Vinkovcima.*¹

“Vinkovci, 26. 11. 1911.

Velemožni gospodine!

Nadam se, da ste već kod kuće, pa da ćete imati dobrotu priopćiti mi što prije što se to sada opet nanovo iza brda valja. Nerazumljive su mi današnje smetene novinske vijesti o banovoj audijenciji, demisiji i t.d.²

Ovih dana saznao sam za jednu stvar u kojoj biste mi mogli biti na pomoći: Kod okružnih blagajna za potporu bolesnik radnika kreirati će se obranički sudovi. Takav sud bit će i u Vinkovcima, a sastojat će se iz predsjednika (kot/arskog/ sudca) i dva prisežnika, jedan poslodavac a jedan namještenik, mjesta će biti honorirana sa K. 1200.- godišnje. Ne bi mi ništa škodilo kad bi mene ovakovo jedno mjesto zapalo. Bio bih Vam vrlo zahvalan, da se za me u tom pravcu zauzmete. Koliko znadem baš Vi imate tu koneksiju.³

¹ Pismo br. 43.

² Ban Nikola Tomašić je predložio svoju ostavku ali ta ni sada nije prihvaćena.

³ Pravo izbora, lat.

Zahvaljujem Vam unapred i pozdravlja Vas srdačno odani Vam Dolfa.
Ljubim ruke milostivoj gospodji supruzi.⁴

⁴ Milena, rođ. Mihajlović. Šišić je imao četvero djece: sina Dabišu i kćeri Olgu, Zoru i Nadu.

43. *Beckovo pismo od 30. listopada 1911. u kojem ponavlja molbu za intervenciju da dr. Bohničjek dobije mjesto matematičara na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a istovremeno moli da mu vlada pomogne za usluge koje joj je učinio.*¹

“Vinkovci, 30. listopada 1911.

Prisiljen sam ponizno Vas zamoliti, da se zauzmete za moga iz djetinjstva druga i prijatelja dra. Bohničjeka.

Stvar je valjda sasama dobro poznata, a ja Vas molim, da mu pomognete. Dr. Bohničjek smislio je zatražiti audijenciju od bana i tamo iznijeti sve što mu je na srcu. Čini to po mojem i dra. Bosanca² savjetu. No bojimo se, da ga ban neće možda primiti. Vaša bi dakle stvar bila, da bana informirate i da mu audijenciju izposlujete. dr. Bohničjek će Vas sam potražiti kako mi baš danas piše.

A kako su ostale res publicae?³

Šta se sada opet sprema u krilu gromovnika. Držim, da je sada već svega dosta, pa da bi se imalo što prije preći na rad.

Po Vašem savjetu, ja ću i opet zamoliti za želj/ezničku/ kartu, samo ne znam više formu. Molim Vas, da me poučite.

Za sada čekam nestrpljivo, da se vlada makne i nješto učini za svoje prijatelje, medju koje i ja spadam. Ja se mogu iskazati, da sam se već i žrtvovao za vladu, a vlada meni - ama baš ništa. Ako ne dobijem skoro pomoći sad bilo u kakovoj god formi, morat ću list obustaviti i ni mrdnuti više.

Medjutim stojte mi zdravo, molim ponovno za dra. Bohničjeka. Zahvalan sam Vam unapred. Odani Vam Dolfa.”

¹ Pismo br. 44.

² Dr. Stjepan Bosanac, županijski školski inspektor.

³ Državne stvari, lat.

44. *Beckovo pismo od 1. studenoga 1911. u kojem se tuži što su Vinkovci izgubili Okružnu blagajnu za osiguranje radnika zbog reduciranja broja ovih blagajni u Hrvatskoj.*¹

“Vinkovci, 1. studena 1911.

Velemožni gospodine!

“Narodne Novine” od ponedjeljka doniješe nama u Vinkovcima vrlo neugodno iznenadjenje. Tu “Naredba zemaljskog ureda za osiguranje radnika” ustanovljuje broj, područje i sjedišta okružnih blagajna za osiguranje radnika. Prema toj naredbi imade u cijeloj zemlji 8 okr/užnih/ blagajna. Vinkovci registriraju tom prilikom jedan gubitak. Mi ne ćemo imati više svoga ureda nego ćemo podpadati pod Osijek. Vrlo je razumljivo, da je svijet u Vinkovcima uslijed toga vrlo uzrujan. Kažu a i istina jest, da je to za nas nazadak, pa se pitamo zašto nazadujemo i šta smo skrivili. Za sada se samo tu i tamo govori o tom, ali će uskoro biti i velike galame. Obrtnici i trgovci, koji su nama bili dosada vjerni, ostavit će nas listom. Čuo sam od mnogo njih ogorčene prigovore. “Pa zašto smo onda uz vladu, kad uvijek nješta gubimo. Izgubili smo sudbeni stol, vojništvo, a sada evo i okružnu blagajnu.” Šta nam još preostaje?

Izvolite se raspitati o toj stvari, pa poduzmite sve, da dobijemo njeku rekompencaciju. Možda Vam podje za rukom tu još nješta popraviti.

Baš ovaj čas primam Vaše poštovano pismo od jučer, pa Vam se najučitvije zahvaljujem što učiniste i što ćete učiniti u buduće za moga prijatelja.²

Za sada je nasječeno pitanje o prisežnicima kod okr/užne/ blagajne bespredmetnim postalo.

Srdačan Vam pozdrav Vaš odani Adolf Beck.”

¹ Pismo br. 45.

² Vjerojatno Bohničeka.

45. *Beckovo pismo od 7. studenoga 1911. u kojem obavještava Šišića o političkom raspoloženju u kotaru s crnim prognozama za vladinu stranku na sljedećim izborima.*¹

“Vinkovci, 7. studena 1911.

Velemožni gospodine!

Danas ćete dakle na zadnju sjednicu a mi smo ovdje naskroz neorijentirani o namislama banovima a i Vašim. Kako ćemo ovako nespremni u boj neka sam Bog zna.²

Držim za moju dužnost obavijestiti Vas o prilikama u našem Kotaru. Koalicija za sada u opće ne misli kandidirati, nego će podupirati pravaše. Jučer sam čuo, da će pravaši kandidirati Zagorca³ no danas sam se uvjerio, da to ne stoji, nego da će istaknuti i opet Lombarovića⁴. Naše su šanse onda vrlo ugrožene, borba će biti vrlo oštra, tim više što mi na selima nemamo nikoga svog osim općinskih ljudi. Ako ćete u boj, onda se bogme valja junački podkožiti, oboružati se parama. Bez njih ni koraka.

Čudno mi je, da nije tajnik Piškorić pozvan u Zagreb na konferenciju. Ne treba ovom prilikom zaboraviti na njega, a ni ostale kotarske upravitelje. Zadnji puta morali su putovati i korteširati na svoj riziko i na svoj trošak. Niko im nije zajamčio, da će u svakom slučaju biti saldirani.⁵

Meni se u ostalom čini, da ćemo ovog puta puno slabije proći nego kod zadnjih izbora. Ta mi smo još nespremniji nego onda. Organiziralo se nije ništa, radilo se nije ništa. Ako se ne varam, ban sa sjegurnošću računa na to, da će pasti sa svojom strankom. On stvar silno forsira i to samo za to, da što prije svrši sa banstvom. Bit će da mu je dosadilo.

Vrlo sam znatiželjan što ćete mi odgovoriti i to nadam se odma.

Napomenut ću Vam samo još jednom, da se više žrtvovati neću. Mene su moji prijatelji pravaši listom ostavili, a ja sada moram moj list uzdržavati na vlastitu bradu, a da me to košta novaca to Vam je valjda jasno.

Moj prijatelj dr. Bohniček javio mi je, da ga ban nije primio. Kako to? Mene to vrlo boli, jer sam ga baš ja na to nagovorio. Pozdravlja Vas Vaš Dolfa.”

¹ Pismo br. 46.

² Zadnja sjednica održana 7. studenog 1911. i tu objavljeno raspuštanje Hrvatskog sabora i raspisani novi izbori za 15. XII. 1911. Ban Nikola Tomašić razriješen je na vlastiti zahtjev 19. siječnja a novim banom imenovan je Slavko Cuvaj. No novi se sabor nije ni sastao već je raspušten preko “Narodnih novina”.

³ Stjepan Zagorac, svećenik, koji je više puta mijenjao stranku. U to je vrijeme bio župnik u Koprivnici a izabran je 1910. na listi Starčevićeve stranke prava, a tako je izabran i 1913.

⁴ Marko Lombarović iz Otoka.

⁵ Podmireni, lat.

46. *Beckovo pismo od 8. studenoga 1911. u kojem piše Šišiću da shvaća zašto je odustao od daljeg bavljenja politikom.*¹

“Vinkovci, 8. studena 1911.

Velemožni gospodine!

Vaše cijenjeno pismo od 7. ov/og/ mj/eseća/ pravo da kažem - nije me iznenadilo, pa premda duboko žalim što ćemo izgubiti s Vašom vrijednom osobom ovako otmena zastupnika, to Vam s druge strane moram dati pravo. Politika je općeno vrlo neblagodarana hljebac a za Vas napose i gorak. Vi ste čovjek pun tankočutnih osjećaja i za Vas - prema današnjim prilikama - nije otimanje mandata. No ne samo za Vas osobno, nego je i za svakog drugog kandidiranje u svako efemerno blatno političko doba ćemerno. I svaki drugi imat će vraškoga posla.

Nadam se ipak, da ćemo se u životu još sastati, pa Vas samo molim, da mi budete - kako imadoste dobrotu reći - i dalje prijatelj.

Jučer sam vam pisao kakovo je raspoloženje, napisao sam sasma **iskreno**, a vjerujte da Vam je i odani Vaš Dolfa.

Ljubim ruke m/ilostovoj/ gospodji supruzi.”

¹ Pismo br. 47.